БҮГҮ ЧУРТТАРНЫҢ ПРОЛЕТАРИИЛЕРИ, КАТЫЖЫНАР!

ШЫН

ВКП(б) ТЫВА ОБКОМУНУН, ҚЫЗЫЛ ХООРАЙ КОМИТЕДИНИҢ БОЛГАШ АЖЫЛЧЫ ЧОННАРНЫҢ ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ОБЛАСТЬ СОВЕДИНИҢ ОРГАНЫ

1926 чилде үнделдетинген.

1952 октябрь 4 СУББОТА № 195 (2625)

ӨРТӘӘ 20 КОП.

Социализмниң канчаар-даа аажок улуг амыдыралчы күжүн, ажылагыйның социалистиг системазының капиталистиг системадан үндезини-биле артык күштүүн бо (бешки) беш чыл планы бүгү-делегейниң мурнунга база катап көргүзер.

(„1951—1955 чылдарда ССРЭ-ниң хөгжүлдезиниң беш дугаар беш чыл планының талазы-биле партияның XIX съездизиниң директиваларының“ дугайында ВКП(б) ТК ның төлевилелинден).

Кадрларны шын шилип алыр дугайында партияның айтыышкыннарын чайгылыш чокка чорудар

Ленин—Сталинның партиязы массаларның ортузунда канчаар-даа аажок улуг организакчы болгаш кижизидикчи ажылды чорудуп турар. Оон шылгатынган удуртулгазы-биле совет улус коммунистиг ниитилелдин тургузуушкунунда чаа-чаа тиилелгелерни чедип ап турар. Бистиң партиязыс тиилеп-даа келген, тиилеп-даа турар, чүге дээрге, херекти кайнаар чорударын ол билир болгаш ону бурунгаар чедиишкиннии-биле чорудуп орар.

Коммунистиг тургузуушкунуң сорулгаларын шиитпирлээри дээш демиселге кадрларның ролю канчаар-даа аажок улуг.

«Тургузуушкунну удуртурда үгле шын директиваларлыг болуру четпес, үү херегил дээрге, ол директиваларның утказын болгаш ужурдузазын медереп билир, ол директиваларны шынчы болгаш ак-сеткилдиг чорудар аргалыг, ол директиваларны чорудары куруг ёзу-барымдаалаашкынны эвес, а алдарны херээ, партияның болгаш пролетариаттың мурнунга бодунуң дээди хүлээлгезиниң херээ кылдыр санаар кижилерни бистиң совет, ажылагый, кооператив болгаш өске-даа үүл-бүрү тургузуушкун ажылдарывыстың удуртур албаннарынга тургузары база эргежок чугула» деп эш Сталин 1927 чылда-ла айтып турган.

Ленин—Сталинның партиязының херээнге бердинген, боттарының мурнунда салдынган сорулгаларны чедиишкиннии шиитпирлеп шыдаар партия, совет болгаш ажыл-агый ажылдакчыларының хөй санныг кадрларын бистиң партиявыс өстүрген болгаш дадыктырган. Бистиң кадрларывыс боттарының бүгү ажыл чорудулгаларын партия болгаш күрүнеңиң эрге-ажыктарын, улустуң эрге-ажыктарын барымдаалап чорудуп турарлар. Коммунистиг партияның кижизиткен кадрларының кайгамчык эки шынары үүл дээрге, оларның медерелдии, четпестерге оларның эптешпес чоруу, бергелерни ажып тиилээрде шудургуузу, бурунгаар шимчеп, чаа-чаа чедиишкиннерни чедип алыр деп үүткүлү болур.

Коммунистиг ниитилелди тургузар талазы-биле бистиң партиявыстың мурнунда турар улуг сорулгалар болза, кадрларны шилиириниң, таарыштыр тургузарының болгаш кижизидериниң херээн улам экижидерин негеп турар. Партияның XIX съездизинге бадыладыры-биле ВКП(б) ТК-ның киирип келгени партияның өскерткен Уставының төлевилелинде ол негелде тодаргай көстүп турар.

Өскерткен Уставтың төлевилели партия кежигүнү бүрүзүнге мындыг хүлээлгелерни онаап турар: **«Партияның дааскаңы кандыг-даа албан-дужаалга кадрларны оларның политиктиг болгаш ажылгыр шынарларын ёзугаар шын шилип алыр дугайында партияның айтыышкыннарын чайгылыш чокка чорудар. Ол айтыышкыннарны үрээри, ажылдакчыларны өннүк-тала харылзааларының, хуузунда бердингениниң, чаңгыс чер чурттуунуң болгаш төрелтөргүлүнүң демдектерин барымдаалап шилип алыры партияга тураринга таарышпас».**

Хөй-хөй партия, совет болгаш ажыл-агый организацияларында хоралыг чорук болза, кадрларны шилип алырын кончуг четпес көрүп турарын миннир херек. Ажылдакчыларның шилип алыышкынын өннүктала харылзааларының, хуузунда бердингениниң, чаңгыс чер чурттуунуң болгаш төрел-төргүлүнүң демдектерин ёзугаар боттандырып турарының таварылгалары хаая эвес болуп турар. Партия конференцияларынга болгаш эвилелдешкен республикаларның компартияларының съездилеринге кадрлар-биле ажылда улуг четпестер барын илереткен.

Кадрларны оларның политиктиг болгаш ажыл-херекчи демдектерин ёзугаар шилип алырының большевикчи принцивин элээн хөй партия организацияларында үреп турарының дугайында чугаалап турган. Чижээ, республикада удуртур албан-нарже негелделерни харылап шыдавас кижилерни бо-ла депшидип турган деп Белоруссияның компартиязының съездизинге демдеглээн. Чамдык удуртукчулар ажылдакчыларны шилип алырда чаңгыс чер чурттуунуң, хуузунда бердингениниң, өннүк-тала харылзааларының партияга эптешпес принциптерин чорудуп турганнар.

Кадрлар-биле ажылга турган улуг чазыгларны болгаш четпестерни Армениянның компартиязының съездизинге чөптүг шүгүмчүлелдерге таварыштырган. Республиканың чамдык партия организациялары, ылаңгыя Ленинаканның партия организациязынга даандырган хүлээлгелерни каш удаа баскырадып чораан кижилерни удуртур албан-нарже депшидип турган.

Шак ындыг фактылар өске-даа чамдык партия организацияларында бар болуп турар. Кадрларны шилип алырының большевикчи принципин үрээр чорук партияга хора чедирер деп үүве тодаргай билдингир. Кадрларны шын шилип алырының болгаш таарыштыр тургузарының дугайында эш Сталинның айтыышкынын амыдыралга боттандырары коммунист бүрүзүнүң хүлээлгези болур.

«Ажылдакчыларны шын шилип алыр болгаш оларны ажылга шын таарыштыр тургузары деп үүл?

Ол дээрге, ажылдакчыларны, бирээде, политиктиг демдектери-биле, азы олар политиктиг бүзүрелди хаарыылап шыдаар бе дээрзин барымдаалап, ийиде, ажыл-херекчи шынары-биле, азы олар кандыг-бир боттуг ажылга ажыглатынып болур бе дээрзин барымдаалап шилип алыры болур.

Ол дээрге, ажыл-херекчи көөр чорукту кижилер ажылдакчыларның ажыл-херекчи шынарларын сонуургаар, ынчалза-даа оларның политиктиг шырайын сонуургавас апаар ындыг мугулай көөр чорукче хуулдурбазы болур.

Үүл дээрге, ажылдакчыларның ажыл-херекчи шынарларын сонуургавас, харын ажылдакчыларның политиктиг шырайын сонуургаар чорукту карачаңгыс, шуут көөр чорук кылдыр хуулдурбас дээни ол-дур» деп эш Сталин чугаалаан.

Кадрларны шын шилип алырының эң чугула үүлү болза, кижилерни дириг практиктиг ажылга өөренип болгаш хынап көөрү болур. Ажылдакчыларны оларның аазаашкыннары-биле, декларациялары-биле эвес, а партия болгаш чазактың директиваларын, айтыышкыннарын оларның практикага канчаар боттандырып турары-биле хынап көөр деп партия өөредип турар. Шак ынчаар көөр чорук ажылдакчы бүрүзүнүң чедиишкиннерин болгаш четпестерин көөр, оон арга-мергежилдерин шын үнелээр болгаш партия, совет, ажыл-агый ажылдарының кандыг-бир участогунга ону шын ажыглаар арганы берип турар. Ынчалзажок, ажылдакчының дугайын оон ажыл-херектерин көрүп эвес, а үүгле анкетада бижитинген үүлдерин ёзугаар үнелеп көөр үүлдер чер-черниң партия организацияларында удаа-дараа таваржып турар.

Ажылдың бүгү адырларының болур кылдыр белеткетинген, дуржулалыг кадрлары ам область бүрүзүнде, район бүрүзүнде бар болуп турар. Сорулга үүл дээрге, удуртур албан-дужаалдарже аныяк, өзүп орар ажылдакчыларны депшидери, кол угланыышкынны кырган болгаш аныяк кадрларны холбаштырып көөрүнче угландырары болур. Херээжен кадрларны депшидер болгаш кижизидеринче онза кичээнгейни салыр ужурлуг.

Партияның болгаш күрүнеңиң алдын фондузу—кадрларны камгалаар болгаш үнелээр деп эш Сталин өөредип турар. Кадрларбиле ажылга үе-даа, күш-даа харамнаныр болбас. Кижини удуртур албан-дужаалче депшидип каары эвээш. Оон өзүлдезинге, организакчы болгаш өске-даа арга-мергежилдериниң илерээринге дузалаар таарымчалыг байдалдарны тургузуп бээри база чугула. Олар кандыг-даа адырда ажылдап турза, ажылдакчыларны, «бичиилерин-даа» база «улугларын-даа» сагыш човангыр көрүп, олар деткимче хереглей бергенде, оларга дузалажыры, оларны сагыш човангыр өстүрери, олар чедиишкиннерлиг болу бергенде, оларны сорук киирери, бурунгаар депшидери удуртукчу бүрүзүнге эргежок чугула деп эш Сталин чугаалап турар.

Кадрларны шын кижизидери дээрге, оларның идей-политиктиг деннелиниң дугайында, марксисчиленинчи теорияны оларның өөренип турарының дугайында хүн-бүрү сагыш салыры болур. Боттарының политиктиг ниити билиин бистиң кадрларывыстың могаг чокка калбартырынче, иштики болгаш бүгү делегей байдалдарын оларның эки билип алырынче бүгү хемчеглерни партия организациялары ап чорудар ужурлуг. Партияның болгаш күрүнеңиң мурнунга ак-сеткилдиг болгаш шынчы болур чоруктун үзелинге, партияның болгаш күрүнеңиң сагылга-чурумнарын эң шыңгыы сагыырының, принципиалдыг болур чоруктун болгаш четпестерге эптешпес чоруктун үзелинге кадрларны кижизидеринге партия организациялары боттарының бүгү ажыл чорудулгазы-биле дузалаар хүлээлгелиг. Бистиң ажылдакчыларывыстың чаа үвениң бодалын боттарынга синиктирип, кандыг-даа херекке чогаадыкчы инициативазын көргүзер чоруун чедип алыры эргежок чугула.

Кадрларны кижизидериниң шылгге шүгүмчүлел болгаш бот-шүгүмчүлел болгаш адаандан шүгүмчүлел болур. Сагыш тайбыңзыраар болгаш ажылда чедиишкиннерге менээргенир чоруктарга удур демисежиринге шүгүмчүлел болгаш бот-шүгүмчүлел дузалап турар. Ол болза, бистиң кадрларывыстың дадыгарынга, оларның политиктиг серемчиленинің бедиринге, оларның ажылынга таваржып келир бергелерни ажып тиилээринге дузалап турар. Ажылдакчыларны шүгүмчүлелдиң адаандан уштуп алырын оралдажып, оларның боттарынга менээргенир чоруктарын аная эрттирип турар партийжи удуртукчулар шын эвес кылып турарлар. Ындыг удуртукчулар болза, кадрларның чазыгларын чаарының дузазы-биле оларны камгалаар деп оралдажыышкын кадрларны кижизидериниң херээнге хора чедирер деп үвени уттуп турарлар.

ВКП(б) Төп Комитединиң партияның XIX съездизинге холбаштырган документилеринде коммунистиг тургузуушкуннуң улуг программазы көрдүнген. Ол программа бүгү совет улусту чаа-чаа күш-ажылчы тиилелгелерже сорук киирип турар. Чаа беш чыл планында тургустунган сорулгаларны чедиишкиннiг боттандырар төлээде, бистиң чер-черде партия организацияларывыстың ажылының деннелин улам бедик көдүрүп, бистиң партиявыска кызыгаар чокка бердинген кадрларны шилип алырының, таарыштыр тургузарының болгаш кижизидериниң херээн могаг чокка экижидери эргежок чугула.

(«Правданың» мурнуку үүлү).

ВКП(б)-ниң XIX съездизинге совет улус чедиишкиннерлиг ужуражып турар

Хүлээлгезин күүсеткен

Москваның Барыын-чүк демир оруунуң Ильич аттыг паровоз депозу. Кызыл пөстө «Партияның XIX съездизинге күш-ажылчы чаа чедиишкиннерлиг ужуражыыл!» деп кыйгырыгны бижээн. Оон чанында коллективтиң социалистиг хүлээлгези болгаш чарыштың күүселделериниң дугайын чугаалап турар хуудус бар.

Социалистиг чарышты калбартпышаан, депонуң ажылчыннары локомотивтер септээриниң сентябрьда планын хуусаа бетинде күүседипкен. Съездиге белек кылдыр бир көдүртүр локомотивти болгаш септелгениң арыглап чуур бир каш машиналарын программадан ажыр бүдүрүп үндүрген. Ынчангаш септекчилер съезд мурнунуң хүлээлгезин хуусаа бетинде күүсеткеннер.

Машинистилер стахановчу ёзу-биле ажылдап турар. Олар съездиниң ажытынар хүнүнге чедир алган хүлээлгелериндеи ажыр аар чүүк сөөрткен 50 поездилерни чедирер черинге чедирген. Стахановчу ээлчегниң дургузунда депонуң локомотив бригадалары ниитизи-биле нормадан ажыр доктаамал дензилиг 35 поездилерни үдүрүп болурунга четчир санныг чүүктүг аар дензилиг поездилерни чедирер черлеринге чедирген.

Машинист Зайцевтиң бригадазы чаржып турарларның мурнунда чоруп турар. Ол бригада стахановчу ээлчегниң дургузунда 14 аар дензилиг поездилерни чедирген. Габуровтуң, Шанкининиң, Бруевичиниң, Паршининиң бригадалары чүгүнүң дензизи нормазындан ажып турар он ажыг поездилерни чедирер черинге чедиргеннер.

(СЭТА).

Сталинградтың металлургчуларының чедиишкини

СТАЛИНГРАД. «Красный Октябрь» деп металлургия заводунда партияның XIX съездизинге алдар болдурган стахановчу ээлчегниң баштайгы түңнелин үндүрген.

Сталинградтың металлургчулары—Маадыр-хоорайның үлетпүр бүдүрүлгелериниң коллективтериниң съезд мурнунуң чарыжының эгелекчилери бедиткен хүлээлгезин ажыр күүсеткен. Сентябрьның сөөлү дөрт хүннериниң дургузунда завод Төрээн чуртка пландан ажыр муң-муң тонна белен прокатты берген.

Прокат цехтеринден чаа ортумак сорттуң болгаш чуга демир кылыр цехтери эн-не бедик бүдүрүкчүлүг чорукту чедип алган. Чуга калбак каң бүдүрүп үндүрериниң талазы-биле участокта ажылдап турар мастерлер Буяновтуң болгаш Пановтуң ээлчээ онза шылгарап турар. Олар чылда бүдүрүп үндүрер продукциязының графигин 8 хонук мурнап бүдүрүп турар.

Каң эзилдирер цехтериниң иштинден чарышка бирги черни бир дугаар мартен печизиниң цехи эжелээн. Он дөрт дугаар печиниң кан эзилдирикчилери Серков, Жильцев болгаш Зершиков үш дүрген эзилдиргни сентябрь 29-та берген. Сталинчы шаннаалдың лауреады мастер Сидельниковтуң ээлчээ съезд мурнунуң хүлээлгезинден ажыр муң ажыг тонна каңны берген.

(СЭТА).

Тос айларның планын хуусаа бетинде

ГОРЬКИЙ. В. М. Молотов аттыг автомобиль заводунда партияның XIX съездизинге алдар кылдыр хүлээнген хүлээлгениң күүселдезиниң түңнелин үндүрген. Бараан болгаш ниити продукция бүдүрүп үндүрериниң талазы-биле тос айларның планын хуусаазындан бир неделя мурнап күүсеткен. Чүүк сөөртүр болгаш чиик автомобильдер бүдүрүп үндүрериниң талазы-биле тос айларның программазын база хуусаа бетинде дооскан. Заводтуң коллективи сентябрь 29-ка чедир пландан ажыр бир каш муң чадаг тергелерни болгаш бүдүн чартык миллион рубльдиң калбак хереглелдиң бараанларын берген.

(СЭТА).

Кылаштап чоруур экскаваторну хуусаа бетинде бүдүрүп үндүрген

СВЕРДЛОВСК. Партияның XIX съездизинге алдар кылдыр стахановчу ээлчегге кирбишаан, Уралдың машина тудукчулары бир кылаштап чоруур экскаваторну хуусаа бетинде бүдүрүп үндүрер деп сөстү берген. Чер кастырар чаа улуг машинаның белеткеп кылыышкыны доозулган. Ээлчеглиг кылаштап чоруур экскаваторну хуусаа бетинде тудуп тургускан болгаш моон мурнунда ол ышкаш машиналарны бүдүрүп үндүргениниң дүрген кылдыгын.

Кылаштап чоруур экскаваторнуң конструкторларының бирээзи — Сталинчы шаннаалдың лауреады В. Р. Кубачектуң СЭТА-ның корреспондентизинге медээлээни болза:

Мурнуу-Украин каналынга ажыглаар кылаштап чоруур чаа экскаватор болза, бедик бүдүрүкчүлүү-биле ылгалдыг болуп турар. Ол агрегат 75 метр узун дурттуг стрельдиг болгаш чер устурар хымыжы 14 кубометр ишкир. Баштайгы экскаваторларны ажыглап турганының үезинде болгаш хереклелдериниң шенелдезин эрттирип турар үезинде алдынган дуржулганы ёзугаар кылган чамдык өскертилгелерни киргениниң үлүү-биле бүдүркчүлүг чорук-тың улгатырыышкыны чедип алдынган. Чаартылгаларны киирерде чыыкчыларның, эптеп тургузукчуларның болгаш ажыглакчыларның санал-оналын база күзелин өөренип көрген.

Коммунизмниң улуг тулуунче экскаторнуң аңгы-аңгы белдирлерин үдүрүп чорударын завод эгелей берген.

(СЭТА).

Тудугжуларның кызымак күш-ажылы

Тес-Хем районда Сталин аттыг колхозтуң тудуг бригадазының кежигүннери Мартыгыр, Күрседи олар бо чылдың кыжынындан эгелеп үргүлчү ыяш белеткелинге турганнар. Калдактың сынында оларның тудугга белеткээн ыяжы ам безин дыка хөй.

Сентябрьның 15-тен эгелеп олар манза дилериниң ажылынга киргеннер. Ажылдың баштайгы он хонуунда азы сентябрь 26-га чедир 600 метр манзаны дилип кылганнар. Оларга чем кылып берип турар С. Ямасаар бодунуң хүлээлгезин ак-сеткилдиг боттандырбышаан, дилер материалдарны кыялыг кылдыр чонарынга база бүдүн чартык норманы күүседип турар.

Колхозтуң мергежилдиг диликчилери партияның XIX съездизинге уткуштур ийиги он хонукта 2 даңкыр норманы күүседирин хүлээнгеш, эрестиг ажылдап турарлар.

Каманың суг күжү-биле ажылдаар электри станциязының тудуунда

МОЛОТОВ. Каманың суг күжү-биле ажылдаар электри станциязының тудукчулар коллективи партияның XIX съездизинге алдарлыг ужуражыр дээш чарышка кирбишаан, тудуг-монтаж ажылдарының сентябрьда кылыр планын хуусаа бетинде күүседир деп хүлээнген. Бодунуң сөзүнге ээ болуп, ону күүсеткениниң дугайын тудукчулар рапорттаннар. Кол-кол участоктарда болгаш тудугларда база шлюзтарда улуг ажылдарны кылып күүсеткен.

Коммунист Реутовтуң болгаш комсомолчу Ивановтуң арматурщиктер бригадалары күш-ажылчы чедиишкиннiң чижээн көргүскен. Партияның съездизинге алдар кылдыр бир айның дургузунда 260 тонна арматура тургузуун белеткеп кылыр деп сөстү бергеш, олар ол ажылды хуусаазындан 15 хонук мурнап күүсеткен. Иосиф Поповтуң бригадазы плотинаның даштыкы хевирин хээлеп кылыр ажыллы кылбышаан, онаалдазын ай бүрүзүнде 400 хуу күүседип турар. Бетоннакчыларның ортузунда бедик мастерствону болгаш ажылга эң эки чорукту коммунист Систеровтуң бригадазы чедип алган.

(СЭТА).

Съездиге күш-ажылчы белектер

ШАГААН-АРЫГ (телефон-биле). Хайраканда Ворошилов аттыг колхозтуң кежигүннери партияның XIX съездизинге уткуштур алган хүлээлгелерин шевергин боттандырганнар.

Күрүнеге тараа дужаарын август 25-те доозар дээнин беш хонук эрте 107 хуу күүсеткен. Ол ышкаш дүжүт алыышкынын октябрь 1-де доозар турган, сентябрь 25-те бүрүн ажаап алган. Амгы үеде бастырылга ажылы уламчылап турар.

Келир чылдың дужудунге үрезин уруушкунун колхоз база бүрүн белеткеп, октябрь 1-де 70 тонна кыылтасты, 25 тонна суланы арыглап үруп алган. Чингетараа болгаш картофель үрезиннери база белеткетинген.

Колхоз мал ажылының талазы-биле база-ла багай эвес көргүзүглерлиг болуп турар. Колхозтуң ниитилештирген малы—чылгы—107,3 хуу, хой болгаш өшкү—132 хуу, инек, хаван база куш—100 хуу өскен.

Ажыл-агый талазы-биле ол бүгү чедиишкиннер болза, колхозчуларның чангыс эп-сеткилдиг кызымак күш-ажылының көргүзүү болур. Бо талазы-биле колхоз баштаар чери (даргазы эш Чаш-оол), парторганизация (секретари эш Лапчаа) эки ажылдаан.

Ийи хүннүң шеф ажылы

Колхозтарның дужут алыышкынынга дузалажыр сорулга-биле сентябрьның 26-да Кызылдың коллективтериниңден дыка хөй кижилер организастыг чоруп тургулаан.

ВЛКСМ обкомунуң, область эмнелгезиниң болгаш облкинофикация эрчелелиниң коллективтериниңден 40 аажы кижи Каа-Хем районга «Сталинчы орук» колхозка барган бис.

Кызымак күш-ажылдың үезинде шефчилер бүгү эвес ажылдарны кылган: Кол күш сноп баглаарынга турган, 2 хүн 60 ажыг га шөлден 32408 снопту баглаан. Ылаңгыя область эмнелгезиниң ажылдакчызы аныяк кыс Ганчирова ийи хүн 1700 снопту баглап, хүн нормазын 180 хуу күүседип турган. Ол ышкаш Блинов, Панова, Ваци болгаш оон-даа өскелер мурнакчы болганнар.

Шефчилер боттарының 2 чүүк машиналарын, 7 кижизи-биле кады тараа сөөрттүрүнге киирген турган. Олар машина-биле тараа сөөртүрүнүң хүн нормазын 130—135 хуу күүседип турганнар.

Моон-биле кады шефчилер колхозчуларның ортузунга беседа, тайылбыр ажылдарын чорудуп, агитхуудус, хана солун үндүрериниге база дузалашканнар.

Область күрүнеге тараа белеткелиниң чоруп турарының дугайында медээ

(Октябрь 1-де, хуу-биле).

Районнар	Күүседип турары
1. Эрзин	213,1
2. Тес-Хем	168,0
3. Кызыл	152,5
4. Чаа-Хөл	152,0
5. Улуг-Хем	133,1
6. Чөөн-Хемчик	124,4
7. Өвүр	123,0
8. Барыын-Хемчик	121,9
9. Таңды	118,7
10. Сут-Хөл	114,0
11. Каа-Хем	109,4
12. Бай-Тайга	105,2
13. Бии-Хем	104,2

Масса-биле чарылбас харылзаа — Ленин — Сталинның партиязының тиилетирбес чоруунуң үндезини

1.

Партияның XIX съездизин чыылдырар дугайында ВКП(б) Төп Комитединиң шиитпирин бүгү совет улус канчаар-даа аажок улуг сеткил ханыышкын-биле ужурашкан. Парлалгага үндүрген 1951—1955 чылдарда ССРЭ-ниң хөгжүлдезиниң беш чыл планының талазы-биле партияның директиваларының төлевилели улус дугайында, совет Төрээн чурттуң күүзүн улам ыңай быжыглаар дугайында сталинчы сагыш-салыышкынның эң көскү илерээшкини болур.

Совет кижилер беш чыл планының улуг саннарындан Ленин—Сталинның партиязының удуртулгазы-биле коммунизмче бар чоруур бистиң Төрээн чуртувустуң хөгжүлдезиниң чаа кайгамчык преспективаларын көрүп турарлар.

Партияның XIX съездизинге чугаалажып көөрү-биле ВКП(б) ТК-ның киргени партияның Уставының төлевилели Ленин—Сталинның улуг партиязының кежигүнүнүң адын улам бедик көдүреринче, партия организацияларының дайынчы чоруун улам ыңай бедидеринче оларның массалар-биле харылзаазын бүгү хемчег-биле быжыглаарынче угланган.

Коммунистиг партияның улуг үндезилекчилери болгаш башкылары В. И. Ленин болгаш И. В. Сталин массалар-биле партияның харылзаазының шиитпирлиг ужур-дузазын кезээде чугулага көрүп келгеннер. Большевикчи удуртулганың тиилетирбес чоруунуң дүлгүүрү—массалар-биле харылзаалыында. Коммунистер болза «оларны төрүп үндүрүп, азырап доруктурган болгаш кижизиткен бодунуң иези масса-биле харылзааны тудуп турары-биле күштүг. Олар бодунуң иези чон-биле харылзааны тудуп турда тиилетирбес болуп артарының бүгү аргалары бар»—деп эш Сталин өөредип турар («Партийжи ажылдың четпестериниң дугайында»).

Партияның массалар-биле харылзаазын бүгү хемчеглер-биле быжыглаарының эргежок чугулазы партияның өскертинген Уставының төлевилелинде күштүү-биле демдеглетинген. Партия кежигүнүнүң хүлээлгези болза: «массалар-биле харылзааны хүн-бүрү быжыглаар, ажылчы чоннарның дилеглерин болгаш хереглелдерин өй-шаанда дыннангыр көөр, бистиң партиявыстың күштүг болгаш тиилетирбес чоруу—ооң чон-биле хан-дамырындан тудуш харылзаалыында деп үвени билбишаан, партийжи эвес массаларга партияның политиказының болгаш шиитпирлериниң угказын тайылбырлаар»—деп ында чугаалап турар.

Бүгү-ле материалдыг чаагай үүлдерниң тургузукчулары—улус массалар төөгүлүг хөгжүлдениң шиитпирлиг күжү болурун бадыткап турар марксизм-ленинизмниң бодунуң алыс утказындан партияның массалар-биле чарылбас харылзаазы үндезилетинген.

Ленин—Сталинның партиязының ажылчы чоннарның хөй миллион массалары-биле харылзааларының үндезини болза, коммунистиг партияга чоннуң ханы идегели болур. Коммунистиг партияның чартык үс чыл төөгүзүнүң дургузунда бистиң партиявыста улустуң эрге-ажыктарындан өске эрге-ажыктар чогун болгаш чок турганын, коммунистиг партияның политиказы ажылчы чоннарның үндезин эрге-ажыктарын болгаш күзел-бодалын илередип турарын бистиң улузувус бодунуң дүжүлгазындан бүзүреп билген.

Ажылчын аңгының эң ханы өзээнден үнген Ленин—Сталинның партиязы эртемниг социализмни ажылчын шимчээшкини-биле катыштырып, бистиң чуртувустуң маадырлыг ажылчын аңгызын болгаш бүгү ажылчы чоннарын капитализмни дүжүрери болгаш коммунизмниң тиилелгези дээш демиселге политик талазы-биле чырыдып каннаан.

Парлалгада үндүрген партияның өскертинген Уставының текстизинде чугаалап турары болза:

«Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязы—ажылчын аңгының, күш-ажылчы тараачыннарның болгаш ажылчы интеллигенцияның кижилеринден организастатынган бир-ааи бодалдыгларның — коммунистиннің эки-туранын дайынчы эвилели болур.

Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязы ажылчын аңгының болгаш күш-ажылчы тараачыннарның эвилелин организастааш, 1917 чылда Октябрь революциязының түннелинде капиталистиннің болгаш помещиктерниң эрге-чагыргазын дүжүрерин, пролетариаттың диктатуразын организастаарын, капитализмни узуткаарын, кижини кижи дарлаар чорукту узуткаарын чедип алган болгаш социалистиг ниитилелди тургузарын хандырган.

Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязының ам кол сорулгалары болза, социализмден коммунизмче чоорту шилчилгениң аргазы-биле коммунистиг ниитилелди тургузары, ниитилелдиң материалдыг болгаш культурлуг деннелин соксаал чокка бедидери, ниитиниң кежигүннериниң интернационализмниң болгаш бүгү чурттарның ажылчы чоннары-биле акы-дүнма харылзааларны тургузарының өзузунга кижизидери, дайызынарның агрессчи хөделиишкиннериндеи советтиг Төрээн чурттуң идепкейлиг камгалалын бүгү хемчеглер-биле быжыглаары болур».

Бистиң чуртувуска социализмниң тиилелгезинин, бүгү мөлчүкчү аңгыларны узугкааныныың түннелинде совет ниитилелдиң мораль-политиктиг чаңгыс эви база коммунистиг партияны болгаш эш Сталинны долгандыр бүгү улустуң көстүп көрбээн сырый катыжышкыны тургустунган. Коммунистиг партияның идеологиязы бүгү совет улустуң идеологиязы апарган. Бистиң чуртувуска ийи улуг күштер—улус болгаш социализм чаңгыс кылдыр катышкан. Ол күштер Ада-чурттуң Улуг дайынының кадыг-дошкун тулчуушкуннарынга гитлержи фашизмни болгаш япон империализмни чылча шапкан. Дайынның чылдарында партия улус-биле улам-на төрелдешкен, а улус болза, партияны болгаш улуг баштыңчы эш Сталинны долгандыр улам-на сырый катышкан.

1946 чылдың февраль 9-та бодунуң төөгүлүг чугаазынга коммунистиннің болгаш партийжи эвестерниң блогунуң улуг амыдыралчы күштериниң дугайын чугаалавышаан, эш Сталин совет ниитилел тургузуу коммунистерни болгаш партийжи эвестерни коммунизм тургузукчуларының чаңгыс ниити коллективинге катыштырган деп айыткан. «Олар ниити коллективке чурттавышаан, бистиң чурттуң күүзүн быжыдар дээш кады демисежип, бистиң Төрээн чуртувустуң хосталгазы болгаш чаагай алдары дээш кады дайылдажып, ханын төп, бистиң чурттуң дайызынарын ашкан тиилелгени дарганнаан турган болгаш дарганнаанар. Оларның аразында ылгалыр үүлү болза, үүгле бир чамдыызы партияда туруп турар ,ынчаарга өскелери ында эвес бооп турарында-дыр. Ындыг болза-даа, ол дээрге, ёзу барымдаалаан ылгал-дыр. Чугула үүве болза, олар кайызы-даа чаңгыс ниити херекти бүдүрүп кылып турары болур».

Дайын сөөлүндеги хөгжүлде совет тургузугнуң амыдыралчы үндезини болур большевик партияның политиказының кайгамчык тиилелгелерин берген. Дайын сөөлүндеги сталинчы беш чыл планын чедиишкинниг күүсеткенниң түннелинде үлетпүр продукциязының бүдүрүп үндүрүүшкүнү 1950 чылда дайын мурнунда 1940 чылдың деннелин 73 хуу ашкан. Көдээ ажылагыйның хөгжүлдезинде улуг чедиишкиннер чедип алдынган. Бүдүрүлгениң болгаш күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүнүң бедээнинге үндезилээш ажылчы чоннарның амыдырал деннелиниң улам ыңайгы көдүрлүүшкүнү чедип алдынган. 1940 чылбиле деннээрге, 1950 чылда национал орулга 64 хуу өскен.

Эш Сталинның инициативазы-биле бойдусту чаартырының канчаар-даа аажок улуг планын боттандырарынче, Волгага, Днепрге болгаш Аму-Дарьяга коммунизмниң улуг тудугларын тудуп тургузарынче чурт кирипкен. Коммунизмниң сталинчы тудугларының баштайгызы—Волга-Доннуң В. И. Ленин аттыг судно чоруур каналын ажыглалга киргени—совет улустуң күштериниң болгаш күүү-шыдалының өзүлдезиниң көскү көргүзүү болур.

Коммунизмниң улуг амыдыралчы күжү, ажыл-агыйның социалистиг системазының капиталистиг системадан артык күштүүнүң көскү илерээшкини 1951—1955 чылдарда ССРЭ-ниң хөгжүлдезиниң беш чыл планында илергейлетинген. Беш чыл планы-биле беш чылдың дургузунда үлетпүр бүдүрүлгезиниң деннелин үлетпүрнүң ниити продукциязының чылда ортумак темпизин 12 хуу өстүрүп тургаш 70 хуу хиреге бедидерин көрүп турар. Беш чыл планы көдээ ажыл-агыйның бүгү адырларының дыка бедик көдүрлүүшкүнүн баш удур көрүп турар. Үлетпүрнүң болгаш көдээ ажыл-агыйның чаа күчүлүг көдүрлүүшкүнүнге, күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн бедидеринге үндезилээш, совет улустуң материалдыг болгаш культурлуг деннелиниң улам ыңай өзүлдезин баш удур көрүп турар. Беш чылдың дургузунда национал орулганы 60 хуудан эвээш эвес, ажылчыннарның болгаш албан хаакчыттарның боттуг ажыл төлевирин 35 хуу, колхозчуларның акша болгаш натура орулгаларын (акша хемчээли-биле) 40 хуудан эвээш эвес көвүдедир, бараан саарылгазының өзүлдезин көвүдедип, чырыдыышкынның, эртемниң болгаш культураның чаа көдүрлүүшкүнүн чедип алыр.

Чаа беш чыл планы болза, бүгү делегейниң мурнунда тайбын ажыл-агый тургузуушкунунуң планы кылдыр көстүп турар. 1951 — 1955 чылдарда ССРЭ-ниң хөгжүлдезиниң беш дугаар беш чыл планының талазы-биле партияның XIX съездизиниң директиваларының төлевилелинде чугаалап турары болза: «Совет экономиканың беш чыл планында көрдүүнүп турар тайбың хөгжүлдези болза, улус ажыл-агыйын милитаризастаарының болгаш капиталистерге эң-не улуг ажык-кончааны бээриниң база ажылчы чоннарны улам ыңай ядарадып хоозурадырының оруу-биле чоруп турар капиталистиг чурттарның экономиказынга шуут удурланышкак болуп турар. ССРЭ-ниң хөгжүлдезиниң беш дугаар беш чыл планы болза, совет улустуң коммунизмче оруунче чаа улуг базым болур».

ВКП(б)-ниң XIX съездизинге алдар кылдыр бүгү чуртта калбарып турар социалистиг чарыш улуг коммунистиг партияга болгаш ооң баштыңчызы эш Сталинга бүгү улустуң ынакшылының эң көскү илерээшкини болур. Сталинның ады партияның болгаш улустуң ёзулбас чаңгыс-эвин көргүзүп турар.

2.

Ажылчын аңгының диктатуразының бүгү системазы коммунистиг тургузуушкунга, күүүне эргелелинге ажылчы чоннарның калбаа-биле киржирин хандырып турар. Ажылчын аңгының диктатуразының системазы дээрге — ол болза, хөй санныг административтиг болгаш ажыл-агыйжы органнарлыг ажылчы чоннарның депутаттарының советтери; ол болза, бүгү профессияларның ажылчыннарын болгаш албан хаакчыттарын катыштырып турар элээн хөй бүдүрүлге, культура, кижизидикчи болгаш өске-даа организациялардан адырланган профэвилелдери; ол болза—совет аныяктарның массалыг организациязы, партияның чоок дузалакчызы-комсомол; ол болза, барык бүгү тараачыннарны болгаш ус-тывышчыларны катыштырып турар кооператив-колхоз организациялары; ол болза, он-он миллион кежигүннерлиг янзы-бүрү культурчыдыышкын, эртем, камгалал, спорт болгаш өске-даа хөй-ниити организациялары болур.

Ол организациялар бүрүзү кайы-бир таланың ажылын чорудуп, бодунуң тускай амыдыралы-биле чурттап турар, ынчалза-даа, олар шуптузу ажылчы чоннарның эрге-ажыктарынга бараан болуп турарлар, ынчангаш олар шуптузу чаңгыс-ааи шугумнуг, чаңгыс-ааи угланыышкынныг болур ужурлуг. Ажылчы чоннарның ол бүгү организацияларынга чаңгыс-ааи шугумну, чаңгыс-ааи угланыышкынны ажылчын аңгының организациязының дээди хевири болур коммунистиг партия берип турар. Партия болза, ажылчын аңгының, ажылчы тараачыннарның болгаш күш-ажылчы интеллигенцияның мурнакчы кижилерин катыштырып турар. Бодунуң дуржулгазының, массаларга бодунуң саңлдарының талазы-биле партия болза, ажылчы чоннарның өске-даа массалыг организацияларын удуртур аргалыг кара-чаңгыс организация болур.

В. И. Ленин болгаш И. В. Сталин коммунистиг партияны—ажылчын аңгының диктатуразының баштарыкчы күжү, а ажылчы чоннарның массалыг организацияларын—оларның дузазы-биле партияның улус-биле, массалар-биле ханы харылзаазын тудуп турары шуудукчулар азы быралар деп адааннар.

Ол бүгү массалыг организациялар эки ажылдаан тудум-на, партияның массалар-биле харылзаазы быжыг, коммунистиг тургузуушкуннуң сорулгаларын партия чедиишкиниг шиитпирлеп турар. Ол организацияларны холгаарлавас, а оларның ажылын углап башкарар, оларга партийжи удуртулганы экижидер — партия бодунуң организацияларындан шак ону негеп турар.

Коммунистиг тургузуушкуннуң канчаар-даа аажок улуг сорулгалары партия организацияларының башкарып турары бүгү совет, ажылагый, профэвилел, комсомол болгаш өске-даа организацияларның ажылынга чаа, бедиткен негелделерни салып турар. 1951—1955 чылдарда ССРЭ-ниң хөгжүлдезиниң беш дугаар беш чыл планының талазы-биле директиваларда чугаалап турары ёзугаар бистиң организацияларывыстың ажылында четпестерниң калбак шугумчүлелин нептеретпишаан, ол четпестерни дүрген узуткаар талазы-биле ол организацияларның сорулгазы болза, ажылчы чоннарның калбак массаларын чаа беш чыл планын күүседиринче болгаш ажыр күүседиринче мобилизастаары болур.

Партия болза, **ажылчы чоннарның удуртукчузу, баштыңчызы, башкызы** болур деп Ленин чугаалаан. Массаларны сырый катыштырарда болгаш мобилизастаарда оларны бүзүредир, оларның инициативазын сайзырадыр херек деп Ленин болгаш Сталин өөредип келген.

Массаларга политиктиг ажылдын, а тодаргайлаарга массалар-биле харылзааны быжыглаарының кол методу болза, кижизидилгениң методу, бүзүредириниң, массаларны организастаарының методу болур.

Партия массаларның идегелин командылал-биле эвес, а ажылчы чоннарның ортузунга шыдамыкай болгаш улуг кижизидикчи ажыл-биле чаалап алыр.

«...Ниитизи-биле чугаалааргa, албадаашкынның методу-биле массаларның медерелдиг чоруун-даа, оларның совет эрге-чагыргага идегелин-даа сайзырадыр деп бодаан херээ чок»—деп эш Сталин 1921 чылда бижээн (Чогаалдар, том 5, арын 14).

Эш Сталин бодунуң дыка хөй чугааларынга партийжи ажылдакчыларга бүзүредилгениң методу-биле ажылдаары деп чүл дээрзин тодаргайы-биле тайылбырлап турар. Эш Сталин 1927 чылда Москва губерниязының XV партия конференциязынга чугаазынга мынча дээн:

«...Партияның болгаш совет эргечагырганың айтыышкыннарын тайылбырлаар херек, партия чүнү күзеп турарын болгаш чуртту ол кайнаар апар чыдарын кижилер билип алыннар дээш шыдамыкайы-биле болгаш хынамчалыы-биле тайылбырлаар. Бо хүн билип албаза—даарта тайылбырлаарын оралдажыңар. Даарта билип албаза—соңгузухүн тайылбырлаарын оралдажыңар. Ол чокка ам кандыг-даа удуртулга болбас болгаш болдунмас» (Чогаалдар, том 9, арын 161).

Ам бистиң чуртувус коммунистиг ниитилелди тургузарының төөгүлүг сорулгазын шиитпирлеп турда, коммунистиг медерелдиг чорукка кижизидилге болгаш кижилерниң медерелинде капитализмниң артыышкыннарын ажып тиилээри канчаар-даа аажок ужур-дузалыг болуп турар.

Партия бүгү ажылчы чоннарны бедик социалистиг медерелдиг чоруктун, күш-ажылды болгаш ниитиниң өнчүзүн социалистиг ёзу-биле көөрүнүн бодалынга, совет патриотизмниң болгаш улустарның найыралының бодалынга, коммунизмниң тиилелгези дээш бердинген демиселдиң бодалынга кижизидип турар.

Большевиктерниң партиязы массаларның коммунистиг кижизидилгезиниң херээнге пропаганданың болгаш агитацияның бүгү чепсектерин, социалистиг уткалыг, национал хевирлиг культураның бүгү чепсектери: школаны, парлалганы, чечен чугаалды, эртемни, уран-чүүлдү, кинону, радиону болгаш өскелерни-даа ажыглап турар.

Ындыг болза-даа, коммунистиг партияның күжү үүгле ооң массаны өөредип турарында эвес, харын ооң массалардан өөренип турары болур.

Социалистиг революция ажылчы массаларны мөлчүгделден хостааш, улустуң төтүнмес күштерин амыдыралче көдүрүп үндүрген. Миллион-миллион ажылчы чоннар коммунизмни тургуспушаан, канчаар-даа аажок практиктиг улуг дуржулганы мөөннеп турарлар.

Шын удуртулга ыяавыла удуртукчуларның дуржулгазын болгаш массаларның дуржулгазын холбаштырарын денге көрүп турар деп эш Сталин өөредип турар.

«Бистер, удуртукчулар, чүвелерни, болуушкуннарны, кижилерни чаңгыс таладан, мен ону— үстүүрден көрүп турар бис деп чугаалаар ийик мен, бистиң көрүүшкүнүвүс көвей-даа бол, эвээш-даа бол, кызыгаарланчаа тодаргай-дыр. Массалар ындыг эвес, чүвелерни, болуушкуннарны, кижилерни өске таладан, мен ону—адаандан көрүп турарлар деп чугаалаар ийик мен, оларның көрүүшкүнү база ёй-шаа-биле кызыгаарланчаа тодаргай-дыр. Айтырыгның шын шиитпирин алыр төлээзинде ол ийи дуржулганы катыштырар херек. Чүгле ындыг таварылгада удуртулга шын болур»—деп эш Сталин айтып турар («Партийжи ажылдың четпестериниң дугайында»).

Массаны өөредир болгаш массалардан өөренир—деп большевикчи удуртулганың ол чарылбас негелдези шүгүмчүлелди болгаш бот-шүгүмчүлелди калбартыры-биле чарылбас харылзаалыг. Ёзулуг партияның демдээ болза, ооң чазыгны ажыыбиле хүлээп алыр, ооң чылдагааныныр илередир, ону төрүп үндүрген үебайдалды анализтеп көөр, алдгаалды эдип-чазаар херекселдерни хынамчалыы-биле чугаалажып көөр аргалыг чоруу болур,—ооң-биле партия аңгыны, а ооң соонда массаларны кижизидер болгаш өөредир талазы-биле бодунуң хүлээлгезин күүседип турар деп Ленин айтып чораан.

Адаандан, массаларның талазындан үнген шүгүмчүлелди калбартырын партия чугулалап көрүп келген. Бир эвес четпестерни хөй эвес удуртукчулар харагалзаар болза, дыка хөй четпестерниң билдинмейн артып каарының бүгү барымдаалары бар деп эш Сталин айтып турар. Он-он өске удуртукчу эштер-биле кады бистиң чазыгларывысты илеретпишаан, тудуушкуннуң ниити херээнче хандыкпышаан, ажылхеректерни экижидериниң аргаларын айытпышаан, бистиң ажылывыста четпестерни чүс-чүс, мун-мун, миллион-миллион ажылчы чоннар көрүп, билип турар болза, өске-херек. Ынчаарда хенээртен болур чоруктар эвээш болур, таарымча чок болуушкуннар чогуур үезинде билдинген турар болгаш ол болуушкуннарны узуткаарынга хемчеглер чогуур үезинде алдынган турар.

Партия бодунуң бүгү кежигүннеринден адаандан үнер шүгүмчүлелди болгаш бот-шүгүмчүлелди сайзырадырын, ажылда четпестерни илередирин болгаш оларны чайладырын чедип алырын, байырлаашкынныг, сагыш тайбыңзыргай болгаш чедиишкиннерге таалаар чорукка удур демисежирин негеп турар. Партияның өскертинген Уставының төлевилелинде чугаалап турары болза: «Шүгүмчүлел кызар чорук улуг хоралыг чорук болур. Шүгүмчүлелди кым-на дуй шавар, ону байырлаашкын-биле болгаш мактаныышкын-биле солуур болдур, ол кижи партияның хүрээлеңинге туруп шыдавас.»

3.

Коммунистиг тургузуушкуннуң эрге-ажыктары партияның массалар-биле харылзаазын бүгү хемчеглер-биле улам ыңай быжыглаарын негеп турар. Ол херекке партия эге организацияларының ролю канчаар-даа аажок улуг.

Партия эге организациязы болза, партияның үндезини болур. Ажылчыннарның, тараачыннарның болгаш интеллигенцияның массаларын партияның удуртур органнары-биле ол харылзаштырып турар. Партия эге организацияларының чугула сорулгалары болза: партийжи кыйгырыгларны болгаш шиитпирлерни чорудар талазы-биле массаларның оргузунга агитастыг болгаш организастыг ажыл, бүдүрүлге черлеринге, совхозтарга, колхозтарга болгаш өскелерге-даа күш-ажылдың сагылга-чурумун быжыглаарынга болгаш социалистиг чарышты хөгжүдеринге массаларны мобилизастаары, бүдүрүлге черлеринге, совхозтарга, колхозтарга сандргай чорук-биле болгаш ажылхеректи ажыл-агыйжы эвес чорудар чорук-биле демисежири болгаш ажылчыннарның, албан хаакчыттарның, колхозчуларның культура-амыдырал байдалын экижидериниң дугайында хүн-бүрүнүң сагыш-салыышкыны, ажылчыннарның, колхозчуларның болгаш интеллигенцияның дээре кижилериндеи партияга чаа кежигүннерни кандидатка киирери болгаш оларны политик талазы-биле кижизидери болур.

Партия эге организациязы бүрүзүнүң ажылының чедиишкиннери ооң партийжи эвес массалар-биле кайы хире харылзаалыындан, ол бодунуң политиктиг саңлдары-биле хамаарышкан бүдүрүлге черинин, колхозтун, албан черинин бүгү ажылчы чоннарын кайы хире хаара тударындан, ажылчы чоннарның негелде хереглелдеринге ооң кайы хире дыннангыр болурундан хамааржыр.

Партия организациялары бодунга хүлээткен сорулгаларны шын шиитпирлээр дизе, массалар ортузунга ажыл-агый болгаш партийжи-политиктиг ажылды чөп шыны-биле холбаштырып билири эргежок чугула. Партия эге организацияларының отчёт-соңгулдалыг хуралдары ол негелдениң адаа-биле эрткилээн. Ажыл-агый, политиктиг сорулгаларны күүседиринге массаларны кижизидер болгаш мобилизастаар талазы-биле партия организациялары байлактыг дуржулганы алганын ол хуралдар көргүскен.

Партийжи-политиктиг ажылдың солун дуржулгазын «ленинчи дарган заводтун» «Киевжилстройнун» ийиги тудуг-монтаж эргелелиниң, Дарницкийде вагон септелге заводунуң «Ленинчи дарган» заводунуң партия организациялары мөөннеп чыгганнар. Ол партия организациялары бодунуң бүдүрүлге черлериниң сорулгалары-биле ханы харылзашкан политиктиг агитацияга улуг хайгааралды салып турар. Коммунистер болза, социалистиг чарыштың организакчылары болуп, бүгү-ле мурнакчы, депшилгелиг үүлдерни деткип, чаа техниканы нептередири дээш, иштики кур-күштерни ажыглаары дээш демисежип турарлар.

Чижээ, «Киевжилстрой» трестиң № 2 тудуг-монтаж эргелелиниң эш Бахарев секретарылаан партия бюрозун чижекке ап болур. Ооң агитаторлары агар политиканың айтырыгларының талазы-биле, социалистиг чарыш дугайында, куш-ажылдың сагылга-чурумунуң дугайында, ССРЭ-ниң улустарының дугайында, коммунизмниң улуг тудугларының дугайында, совет кижиниң моральдыг мөзү-шынарының дугайында болгаш өске-даа темаларга беседаларны үргүлчү чорудуп турар. Тудуг шөлдеринге көскү агитацияны ажыглап турар, социалистиг чарыштың чоруп турарының көргүзүг самбыралары бар. Бүгү коллективти планнарны чедиишкиниг күүседиринче мобилизастаарынга тудугжулар ортузунда эки таарыштыр тургускан ажыл улуг рольду ойнаан. Тудуг эргелелиниң коллективи Киевке бир дугаарында-ла шуудукчу кезектерлиг метод-биле ажылдап турар апарган. Ол методту ажыглаан чорук кайгамчык түннелдерни берген болгаш бүдүрүлге планы үргүлчү ажыр күүсетинип турар.

Ооң-биле кады партияның отчёт-соңгулдалыг хуралдары массалар ортузунга партийжи-организастыг болгаш партийжи-политиктиг ажылда улуг четпестерни илереткен. Партия эге организацияларының чамдык секретарылары болгаш бюролары ажыл-агыйның агар айтырыгларынга хандыкаш, массалар ортузунга хүн-бүрүнүң тайылбыр ажылының ужур-дузазын чедир үнелевээннер.

Чамдык партийжи удуртукчулар масса ам партияның шугумун чаңгыс эп-сеткилдиг деткип турда политиктиг агитация дугайында, партияның политиказын тайылбырлаар дугайында бүрүнү-биле сагыш салбаза ажырбас деп бодап турар чадавас. Ол болза, ВКП(б) Төп Комитединден шагда-ла буруу шапкан, чазыглыг бодал болур. Балаханскийниң целюллоза-саазын комбинадында политиктиг агитацияның байдалының дугайында шиитпиринге ВКП(б) Төп Комитеди болза, ол хомбинаттың партия комитеди ажылчын массаларның партияга болгаш совет эрге-чагыргага кызыгаар чок идегелиниң фактызындан шын эвес практиктиг түннелдерни кылып, хүн-бүрүнүң массалыг политиктиг тайылбыр ажылын суларатканын болгаш масса-биле хүн-бүрү ужуражып, партияның политиказын болгаш ажылчыннардан үнүп турар айтырыгларны тайылбырлаар хүлээлгелиг кудуку агитаторларның база беседчи-номчукчуларның харысалгалыг ажылының ужур-дузазын билбезин көргүскен.

Чамдык партия организацияларынга бүгү политиктиг агитацияны ажыл мурнунда азы дүштеки чем чапсарында чорудар 10—15 минутаның кызыы бүдүрүлге темаларынга шилчидип, а партияның политиказының чугула айтырыгларын, Совет Эвилелиниң иштики болгаш бүгү делегей байдалының талазы-биле чугула айтырыгларны тайылбырлаваан турар. Кайы-бир бүдүрүлге черинин азы коллективтиң мурнунда турар политиктиг беседаның уткаэын хоора көөр база бир янзының келдергей чорук бар болуп турар.

ВКП(б) ТК-зы агитколлективтерни боду-биле удуртурун партия эге организацияларының секретарыларынга хүлээдип турар. Политиктиг агитацияга партияның политиказын ханызы-биле тайылбырлап шыдаар, политик талазы-биле белеткетинген эштер хараа туттунган турар ужурлуг.

Политиктиг агитацияны үүгле кудуку агитаторларның беседалары кылдыр көрүп болбас. Массалар ортузунга политиктиг ажылдың чугула хевири болза, политиктиг илеткелдер, лекциялар болур. ВКП(б) Төп Комитеди ажылчыннарның, колхозчуларның болгаш интеллигенцияның массалыг хуралдарынга коммунистиг партияның болгаш совет чазактың иштики болгаш даштыкы политиказының чугула-чугула айтырыгларының талазы-биле илеткел-

(Төнчүзү 3-кү арыкда).

Масса-биле чарылбас харылзаа — Ленин — Сталинның партиязының тиилетирбес чоруунуң үндезини

(*Төнчүзү. Эгези ийиги арында*).

дерни үргүлчү кылып турарын партия болгаш Советтериң удуртур ажылдакчыларынга хүлээткен.

Ажылчы чоннарга партияның политиказын ханызы-биле тайылбырлавышаан, партия организациялары массаларның чогаадыкчы инициативазын бүгү хемчег-биле калбартыр, ажылчы чоннарның негелде-хереглелдеринге дыннангыр болур хүлээлгелиг. Ажылчын, албан хаакчыттарның хуралдарын үргүлчү чыылдырып, ол хуралдарга ниити политиктиг илеткелдер-биле чергелештир бүдүрүлге болгаш амыдырал-чурттал-ганың чугула айтырыгларын тургузуп турары чугула. Ажылчыннарга болгаш албан-хаакчыттарга ажылагыйның, профэвилелдериниң, партияның ажылдакчыларының чазыгларын болгаш четпестерин дидим, коргуш чок шүгүмчүлээр арганы бээринге бүгү байдалдар тургустунган турар ужурлуг. Бир эвес партия организациялары ажылчыннар хуралдарының болгаш бүдүрүлгениң чөвүлел хуралдарының шиитпирлерин амыдырал кырынга боттандырары дээш хүн-бүрү демисежир болза, бир эвес партийжи эвестериниң шүгүмчүлелдиг саналдарын дыннангыр көөр болза, ол бүгү эки түннелди бээр деп чүве тодаргай. Четпестер-биле демисежир күзел чүгле четпестерни айтыры болгаш оларны элип-чазаары херек кырында эки түннелдиг болганда массаларга быжыглатынар дээрзин партийжи ажылдакчы бүрүзү тодаргай мелереп билген турар ужурлуг.

Полит-массалыг ажылды сула салыптар чорук массалардан чарлыр чорукка, ажыл-агый болгаш партия ажылынга саадаашкыннарны болгаш үстүүшкүннерни болдурар. Оны ССРЭ-ниң белеткелдер Министерствозунуң Киевте авто-септелге заводунуң (директору эш Богомалов, партия организациязының секретари турган эш Пиҥень) чижээнден көрүп болур. Завод бүдүрүлге планын үргүлчү күүсетпейн келген болгаш Киевтиң чыдын каап турар бүдүрүлге черлериниң бирээзи болур. Партия бюрозунга болгаш завод дирекциязынга заводтуң ажылын эжижидер дугайында эвээш эвес саналдар, четпестериниң дугайында эвээш эвес медеглелдер кирип турган. Ынчалза-даа, заводтуң ажылдакчылары ол саналдарны өөренип көрбейн, массаларның дуржулгазын чугулалап көрбейн, коммунистерниң болгаш партийжи эвестериниң талазындан, адаандан үнген шүгүмчүлелдиң үнүнге дыннангыр эвес болганнар. Партия бюрозу заводтуң ажылыннары-биле харылзааны кошкак туткан турган. Ажылчыннарның хуралдарын чорутпаан. Полит-массалыг ажылды сула тургускан турган.

Массалар-биле харылзааны быжыглаары социалистиг чарышты хүн-бүрү удуртурун деңге көрүп турар. Чарышты ёзу барымдаалап организастаан фактылар бисте ам-даа таваржып турар. Хүлээлгелер болза, ажылчыннар чугаалажып көрбээн турда алдынып турар болгаш оларны кым-даа хынавайн турар. Ам чарышта кол чүве—чүгле сан талазының көргүзүглерин эвес, харын шынар талазының көргүзүглерин ажыр күүседири болур дээрзи бүдүрүлге черлериниң шуптузунга чедир тайылбырлатынмайн турар. Ажылчын бүрүзү бедик бүдүрүкчүлүг ажылдаан турар дугайында сагыш салыышкын бүдүрүлге бүрүзүнүң шуптузунга чедир салдынмайн турар.

Ам, партияның XIX съездизинге алдар кылдыр совет улус социалистиг чарышты калбартып турда, партия организацияларының чугула сорулгазы—социалистиг чарышты удуртурун бүгү хемчег-биле экижидери болур. Беш чыл планының талазы-биле партияның XIX съездизинин директиваларының төлевилелинде айтып турары болза:

«Үлетпүрнүң болгаш колхоз бүдүрүлгелериниң чаартыкчыларының болгаш транспорттуң, улус ажылагыйының өске-даа адырларының мурнакчыларының бүдүрүлгени улгатырар, күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн бедидер, бот-өртекти чиигедир дээш түткүлүнге бүгү хемчеглерниң дузаламчызын көргүзери эргежок чугула болуп турар.

Социалистиг чарыштың улуг күжү тайбыңның хереэн камгалаарынче, ажылчыннарның, колхозчуларның болгаш интеллигенцияның чаңгыс эп-сеткилдиг түткүлү, коммунистиг иниитилелди тургузарынга ажылчы чоннарның чайгылыш чок шиитпирлии — чаа беш чыл планын долдур болгаш ажыр күүседиринче угланган турар ужурлуг».

Массалар-биле быжыг харылзаа партия организацияларын долгандыр партия-биле массалар аразында көвүрүг болуп турар партийжи эвес актив чокка болдунуп болбас деп Ленин болгаш Сталин бисти өөреткеннер. Партия ол активтен күштү ап, массаның идегелин ол активти дамчыштыр каннап ап турар. «Ындыг актив чокка бистиң партиявыстың хөгжүлдези болдунмас турган ийик. **Бир эвес** партияны долгандыр партийжи эвес активтиң калбак кезектери өзүп, быжыгып турар болза, партия өзүп, быжыгып турар. **Бир эвес** ындыг актив чок турар болза, партия сулараап, баксыраар» (Чогаалдар, том 6, арын 305).

Партияның массалар-биле харылзаазын быжыглаарының болгаш партийжи эвес активти кижизидериниң чугула чепсээ болза, партияның ажык хуралдарын эрттирери болур. Партия организациязы бүрүзү бодунуң иштики амыдыралы-биле чурттап турар, партияның хагдынчак хуралдарынга чугаалажып көөр айтыыглар база турар, ынчалза-даа, партияның ажык хуралдарынга тургусса чогуур айтыыглар база бар. Чижээ, Киевтиң мотоцикл заводунуң партия организациязының удуртукчулары партияның ажык хуралдарын хаая чыылдырып, шын эвес кылып турарлар. Партия бюрозу партийжи эвес активтиң марксисчи-ленинчи билиин бедидер дугайында сула сагыш салып турар. Мотоцикл заводу—мурнакчы бүдүрүлге, ынчалза-даа, бир эвес партийжи эвес актив-биле ажылды эки организастаан болза, ооң чедиишкиннери улуг турар ийик.

Массалар-биле харылзааны быжыглаары партия организацияларының ажылчы чоннарның амыдырал-чурттал-газының дугайында сагыш-салыышкының деңге көрүп турар. Бистиң партиявыстың күжү үдел дээрге, бистиң Төрээн чуртувустуң хөгжүлдезинин перспективалыг улуг айтыыгларын ажылчы чоннарның амыдырал-чурттал-газының хереглелдерин хандырары-биле холбашкан хүн-бүрүнүң айтыыгларын шиитпирлээри-биле таарымчалыг холбаштырып турарында болур. Бистиң чуртувус коммунизмче бурунгаарлаан тудум-на ажылчы чоннарның материалдыг болгаш культурлуг хереглелдери өзүп турар дээрзин билзе чогуур. Эш Сталин 1931 чылда-ла мынча деп чугаалаан:

«Амгы ажылчын, бистиң совет ажылчын болза, аъш-чемниң хандырылгазының-даа талазы-биле, чурттаар оран-саваның-даа талазы-биле культурлуг болгаш өске-даа янзы-бүрүнүң негелделерин хандырарының-даа талазы-биле бодунуң бүгү материалдыг болгаш культурлуг негелделерин дуглап алгаш чурттаарын күзеп турар. Ол аңаа эргелиг, ынчангаш бистер ол условиелерни аңаа хандырып бээр хүлээлгелиг бис» («Ленинизмниң айтыыглары», 11-ги үндүргени, арын 336).

Культура-амыдыралдың айтыыгларында — столоваяларда, ниити чурттал-га черлеринде, клубтарда, кежээки школаларда, чурттал-га тудуларының фронтуларында ажылхеректиң байдалын чугулага көрбес партия организациязы чүгле практиктиг чазыгны эвес, харын политиктиг чазыгны кылганы ол.

«Партия кежигүннери партия кежигүнү эвестерден аңгылатынып дуглатынмайн, партия кежигүннери бодунуң партийжи хавыының иштинге хагдына бербейн, олар бодунуң партийжи чоруу-биле көөргетинмейн, харын олар чүгле партия кежигүннери эвестерни өөредири-биле эвес, харын база олардан өөренип алыр дээш партия кежигүнү эвестерниң үнүн дыннаары негетинип турар» деп эш Сталинның айтыышкынын партия организациялары бодунуң бүгү-ле практиктиг ажыл-чорудулгазынга удуртулга болдурар ужурлуг («Ленинизмниң айтыыглары», 11-ги үндүргени, арын 419).

ВКП(б)-ниң XIX съездизинге ут-куштур чорбушаан, партия организациялары массалар-биле боттарының харылзаазын улам быжыглап, коммунистиг тургузуушкуннуң бүгү фронтуларынга чаа-чаа чедишкиннерни чедип алырлар.

Я. КОСЕНКО.

Бистиң областың ажылчы чонунуң медицина талазы-биле хандырылгазы чылдың-на улам экижип турар болгаш аптека четкизи калбарып, чаа-чаа эмнелге черлерин тудуп турар.

Чурукта: Бай-Тайга районнуң Тээли суурда № 15 аптекада аптекарь Г. Глазыринанын эммер белеткеп турары.

Чуруу **А. Ермолаевтии.**

Тес-Хем районнуң колхозчу малчыннары

Тес-Хем районда Сталин аттыг колхозтуң малчыны К. Сувак 1951 чылдын ноябрьдан эгелеп Дон уксаалыг аныяк аскырлар ажаарын хүлээнип алган. Ол чугула болгаш харыысалгалыг ажылга Сувак ак-сеткилдиг чоруун илереткен. Ажаалданы зооветеринарлыг негелделер ёзугаар хандырганындан аскырларның өзүлдези эки, күжү семис болуп турар.

Бо чылдың чазынында колхозтуң чылгы фермазындан 25 белерни Сувак шилип алган. Оларның одарын эки чорутпушаан, эдержилгеге чогуур өйүнде киирген. Ук колхоз келир чазын Дон уксаалыг 25 кулунларны алыры чайлаш чок.

Колхозтуң ең эки породазының ажаакчызы дуржулгалыг чылгычы Сувак ол хүлээлгезин ак-сеткилдиг боттандырбышаан, 110 тонна эки шынарлыг сигенни кезип, 4 сараат кылдыр тургузуп алган.

☆ ☆ ☆

Молотов аттыг колхозтуң шээр малы амгы үеде ийиги оолдаашкынын кидин-не эгелеп турар.

Колхозтуң кадарчызы Аракчааның хоюнда төрүүр 300 хой бар, олар кыжын база хураганнаан, чаш төлү бүрүн алдынган. Ооң хоюндан сентябрьда 175 хураган оолдатынган, ийиги оолдаашкын уламчылап турар.

С. ТУРАН.

РЕДАКЦИЯГА ЧАГААЛАР

Дүжүметсиг директор

Бүгү-ниити өөредилгезин боттандырары—совет школа бүрүзүнүң, ооң удуртукчузунуң чайламыр чок, ыдыктыг хүлээлгези. Ол чугула хүлээлгени Барыын-Хемчик районда чамдык школаларның удуртукчулары боттарының бюрократсыг, сагыш-човангыр эвес байдалы-биле күүсетпейн турар. Ооң бир чижээнге Кызыл-Мажалык ортумак школазын киирип болур.

Кызыл-Мажалык ортумак школа план ёзугаар бо чылын эге болгаш үстүкү-даа класстарга элээн хөй өөреникчилерни хүлээп алыр ужурлуг турган. Планда көрдүнген контингентини четче тургузарының аргазы ол школада бүрүн бар. Чүге дизе, районнуң өске школаларынга бодаарга, оран-бажың, материалдыг суур талазы-биле ук школа элээн байлакшыл, төп школа болуру маргылдаа чок.

Ынчаарга ооң директору эш Юрьевтиң дедир бак, дүжүметсиг чоруунуң уламындан хүлээп алдынза чогуур чоок-кавының школа назылыг дыка хөй уруглары өөредилгеден дашкаар арткан. Өөредилге чылы эгелеп турда, ук школага өөренирибиле дыка көвей уруглар ада-иелеринге болгаш төрелдеринге удетпишаан келип турган. Ынчаарга эш Юрьев оларны эптиг-ээлдээ-биле хүлээп алырының улуу, харын чаш салгакчыларга, оларны үдээн кижилерге бодунуң каржы-хажагайын көргүзүп, келген уругларның элээн чамдыызын хүлээп алырындан шуут ойталаан.

Шыдатынмас турган чүве болза, ужур-чөвүн чугаалап, ол дугайында районо-биле сүмележириниң орнунга, директор «хүлээп албас мен» деп ужуру билдинмес харыыларны бербишаан, кабинетке кирип келген чамдык кижилерни үндүр сывырып турганының фактызы хөй. Чижээ, Ак-Довурак бүдүрүлгезиниң ажылчыны Хомушку Долган кадай школа назылыг дөрт уругларын чедирип келирге, аңаа каржызы-биле харыылавышаан, уругларының чаңгызын-даа хүлээп албаан. Хомушку Долган кадай уругларын эдертип алгаш, элээн каш школаларны кезиир ужурга таварышкан. Ынчалза-даа ооң уругларының ийизи ам-даа школада хаара туттунмаан. Ол ышкаш ук школаның башкылары эштер Кара-кыс, Кен-оол олар боттарының дуңмаларын аалындан кирип өөредири-биле директорга айтырыг тургузарга, база-ла: «херек чок, хүлээвес мен» дээш, ойталаан.

Үстүнде ийи башкы шак ындыг каржы харыы алганының сөөлүнде районога хомудал киргеннер. Олардың чөптүг негелдезин барымдалааш, районо инспектору эш Панин уругларны хүлээп алыр дугайында бижик бижип бээрге, эш Юрьев ону номчуп көргеш, ууштай туткаш, шала кырынче хорадаан шинчи-биле октавыткан. Бо ышкаш өске-даа хөй чижектерни киирип болур.

Бүгү-ниити өөредилгезиниң Хоойлузунга удур үүлгедиглерни эш Юрьев чүгле бо чылын эвес, харын эрткен чылдарда база хөйү-биле болдуруп келгенин улус билир. Улус өөредилгезиниң совет Хоойлузун хажыдып турар дүжүметсиг Юрьевтиң таарышпас үүлгедиглерин Советтер болгаш улус өөредилгезиниң органнарындан дарый истеп хынааш, аңаа чогуур харыысалганы онааштырарын сүмелээр херек.

М. САМБУУ,
Кызыл-Мажалык ортумак школаның башкызы.

Күш-культура болгаш спорт ажылын экижидер

Партия болгаш чазак аныяктарның коммунистиг кижизидилгезинче улуг сагыш салып турар. Күш-культура кижизидилгези болза, коммунистиг кижизидилгениң бир кол кезээ болур. Күш-культура талазы-биле кижизидиг кижилерниң кадыкшылын экижилип, оларны күш-ажылга шыдамыккай, аваангырмерген чорукка чаңчыктырар.

Өвүр районнуң девискээринде аныяктарның ортузунга коммунистиг кижизидилгениң ол чугула хереэн ам бо хүннерде шуут-ла уттуп-кан болуп турар. Бо чылдың эрткен чайгы сезонунуң дургузунда Өвүр районга чаңгыс катаң даа спорт маргылдаазы чорутунмаан. ВЛКСМ райкомунуң шеригзидилге, күш-культура килдизиниң эргелекчизи Чүлдүм күш-культура болгаш спорт ажылынче кичээнгей салбайн келген.

Районнуң күүсекчи комители эрткен майда-ла стадион тудуп тургузар дугайында шиитпир үндүрген. Ол шиитпирни амдыгаа чедир күүсетпейн турар.

Районда күш-культураның «Колхозчу» нииитилелиниң коллективтерин тургуспаан. Күш-культура ажылының чорувайн турарының ужурундан аныяктарның ортузунда чаңгыс-даа кижи күш-культурага болгаш спортка норма дужааваан.

Өвүр районда күш-культура болгаш спорт ажылының мындыг куду деннелдиг чоруу болза, күш-культура болгаш спорт хереэниң талазыбиле область комитединиң четпес ажылын база херечилеп турар. Өвүр райондан областың спорт маргылдаазынга чаңгыс-даа спортчу киришпээни ооң тодаргай барымдаазы болур.

Ынчангаш Өвүр районга күш-культура коллективтерин тургузуп, аныяктарның күш-культура болгаш спорт кижизидилгезиниң ажылын экижидери чугула.

В. ГУЛЯЕВ.

Областың комсомол чырыдыышкынының сорулгаларының дугайында

Областың комсомол организациялары партия организацияларының удуртулгазы-биле эрткен өөредилге чылында комсомолчуларның болгаш аныяктарның политиктиг өөредилгезинге чамдык экижидилгелерни чедип алган. Обласка комсомолдуң 137 эге политбөлгүмнери, «ВКП(б) төөгүзүнүң допчу курзун» өөренир база И. В. Сталинның болгаш В. И. Ленинниң допчу биографияларын өөренир 86 бөлгүмнер ажылдап турган. Ол бөлгүмнерге шупту 6343 оолдар болгаш кыстар өөренген. Комсомолчуларның болгаш аныяктарның иштинден 1851 кижи партия чырыдыышкынының четкизинге, политиктиг бот-өөредилгеге, ортумак болгаш дээди өөредилге черлериниң заочный өөредилгезинге, ажылчын болгаш көдээ аныяктарның кежээки школаларынга өөренип турганнар.

Аныяктарның политиктиг өөредилгезиниң шынарының экижээнин өөредилге чылының төнчүзүнде чорутунган түннел беседалажыышкыннар көргүскен. Комсомол чырыдыышкынының бүгү хевирлеринге эң дээре экижидилгени ВЛКСМ-ниң Чаа-Хөл район организациязы чедип алган. Районнуң 15 комсомолчу активчилери бот-өөредилге-биле өөренип турганнар. Комсомол райкому болгаш эге организациялары ол өөредилге чылының эгезинде организастыг белеткелди эки чоруткан. Кижи бүрүзүнүң билииниң деннелин шын тодаргайлааны-биле олар таарыр черлеринге өөренип кирген турган.

Комсомол райкому партия райкомунуң дузаламчызы-биле бөлгүмнерниң удуртукчуларынга эки белеткелдиг болгаш пропаганда ажылынга мергежилдиг эштерни чогуур үезинде шилип алган болгаш бадылаан. Пропагандистерниң дуржулгазын солуштурар ажылдарны организастап турган. Оларның идейлиг билииниң өзүлдезинге болгаш ажылынга боттуг дузалашкан. Бөлгүмнерниң кичээлдериниң чорудулгазын доктаамал контрольдап турган. Партия, комсомол райкомнарының ажылдакчылары бөлгүмнериниң кичээлдеринге боттары барып олуржуп, пропагандистер-биле болгаш дыннакчылар-биле политиктиг өөредилге дугайында беседаларны кылып турган. Ол-ла үеде оларга райкомнуң талазындан кандыг дуза хереглетинип турарын тодаргайлавышаан, ол негелделерни хандырарын организастап турган. Ном номчуп, боттары кичээлдээр чорукка аныяктар чаңчыкан. Комсомолдуң политиктиг чырыдыышкынының шынарын бедиткен чорук болза, аныяктарның күш-ажылчы болгаш хөй-ниитичи идепкейин бедиткен. Комсомол чырыдыышкынының эң дээре билиглиг дыннакчылары партия организацияларының агитаторларында ажылдап турарлар. Комсомолчуларның болгаш аныяктарның политиктиг өөредилгезин ол ышкаш Каа-Хем, Таңды ВЛКСМ райкомнары багай эвес организастаанын айтыры чугула.

Ынчалза-даа, комсомол чырыдыышкынының хереэнге ВЛКСМ-ниң Тыва обкомунуң, Кызыл хооркомунуң болгаш райкомнарның удуртулгазы ыракта четпес болуп турар фактыларны эрткен чылдың өөредилге түннели көргүскен. Дыка хөй бөлгүмнерге кичээлдер чавыс идейлиг деннелге эрттип тургулаан. Кичээлдер коммунистиг тургузуушкуннуң практиктиг сорулгаларындан хоорук байдалга эрттип тургулаан фактылар бар. Дыка хөй пропагандистер бөлгүмнерге башкылаашкынны областың болгаш районнуң социалистиг чаартылгазының тодаргай сорулгаларынга холбаштырбайн турган. Башкылаашкынны дириг беседа хевири-биле чорударын чедип албаан, а чүгле теманың материалдарын анаа-ла номчуп бээри-биле кызыгаарлатынып турган. Мындыг четпестер Эрзин райондан хөй илерээн. Комсомолдуң ол районга организастаан политбөлгүмнери боттарының ажылын өөредилге чылының баштайгы чартыында-ла соксатканнар. Бай-Тайга, Мөнгүн-Тайга, Бии-Хем районнарның комсомол организациялары комсомол чырыдыышкынынга удуртулганы базала эки хандырбааннар.

Комсомол чырыдыышкынынга өөредилге чылы хоорайларга октябрь 1-де эгелээн, а көдээ черлерге октябрь 15-те эгелээр. Бистиң алдарлыг коммунистиг партиявыстың, ол партияның үндезилекчилери болгаш организакчылары В. И. Ленинниң болгаш И. В. Сталинның допчу биографияларын өөренирингe бистиң комсомолчуларывыс болгаш аныяктарывыс канчаар-даа аажок улуг сонуургалдыг. Бо чылын комсомолдуң политиктиг өөредилгезинге чаа-чаа оолдар, кыстар немешкен.

Комсомол организациялары болза, аныяктарның ол бедик негелдезин хандырар, комсомол чырыдыышкынынга өөредилге чылын организастыг эгелээр, бүгү аныяктарның ортузунга марксизм-ленинизмниң пропагандазын улам бедик деннелге көдүрер херек. Бо чылын «Молодая гвардия» деп ном үндүрер чер комсомолдуң эге политбөлгүмвериниң дыннакчыларынга дузаламчы кылдыр өөредилге материалларын парлап үндүрген. Ол материалдарны Тыва областың ном үндүрер чери тыва дыл кырынга бо чылын база парлаар. Комсомолчу болгаш эвилелдиң кежигүнү эвес кижи бүрүзүнге өөрениринiң бүгү аргалары бар. Амгы үеде, чаа өөредилге чылында комсомол чырыдыышкынының сорулгаларының дугайында айтырыгны комсомол эге организацияларының хуралдарынга, райкомнарның болгаш Кызыл хооркомунуң пленумнарында, активтеринде чугаалажып турар.

Пропагандистерни шилиир болгаш белеткээр талазы-биле улуг ажылдар чорутунган. Комсомолдуң политбөлгүмнериниң удуртукчуларында коммунистер болгаш бедик билиглиг комсомолчулар киргилээн. ВЛКСМ обкомунуң чанынга эрттирген семинарга эге политбөлгүмнериниң 70 удуртукчулары боттарының билиин бедидип алганнар. Хөй-хөй пропагандистер партия организацияларының чанынга болгулаан семинарларга өөренип алган. Чоокта чаа ВЛКСМ обкомунуң чанынга комсомолдуң эге политбөлгүмнериниң пропагандистериниң үргүлчү ажылдаар семинарларының удуртукчуларының ийи неделя курзу болуп эрткен.

Комсомол чырыдыышкынын чедиишкинниг организастаар талазыбиле областың партия организациязы улуг дузаны чедирип турар. Комсомолчу-пропагандист кадрларны белеткээр дугайында айтырыгны ВКП(б) обкомунуң бюрозунга чугаалашкан. Бюронуң шиитпирин партия райкомнары багай эвес күүсеткен. Ооң түннелинде пропагандистерниң шынары экижээн.

Бо чылын областың комсомол чырыдыышкынының негелдези улам улгаткан. Эрткен чылын эге политбөлгүмнерге өөренип турган дыка хөй комсомолчулар болгаш аныяктар ам өрү чадаже шилчээн. Марксизм-ленинизмниң теориязын боттары өөренип турарларның өөредилгезинге контрольду эгезинден тура-ла күштелдирер херек.

Кичээлдерниң чедиишкинниг чорутунары пропагандистерден улуг хамаарылгалыг. Чайгы үеде чоруткан семинарлар пропагандистер-биле ажылдың төнчүзү ол эвес-ле болгай. Сорулга болза, өөредилге чылының бүгү дургузунда пропагандистерге методтуг болгаш теоретиктиг дузаламчыны көргүзер херек. Бо ажылды эрткен чылын Эрзин, Бай-Тайга, Мөнгүн-Тайга, Тес-Хем комсомол райкомнары кошкаткан турганнар. Ооң ужурунда бөлгүмнерге кичээлдерниң идейлиг деннели дыка чавыс байдалга, амыдыралдан хоорук эрттип турган. Комсомолдуң эге политбөлгүмнериниң пропагандистериниң үргүлчү ажылдаар семинарларын ВЛКСМ райкомнарының, хооркомунуң чанынга организастап турар херек. Пропагандистер болза, оон теоретиктиг болгаш методтуг дузаламчыны алыр ужурлуг. Ооң-биле чергелештир пропагандист бүрүзү башкылаашкынга бодунуң белеткелиниң деннелин бедидер херек.

Марксизм-ленинизмниң теориязын боттары өөренип турарларның өөредилгезиниң дугайында хуваалдалыг консультантыларның харыысалгазын бедидер. Консультантылар болза, боттарынга онаашкан кижилерниң өөредилгезин доктаамал контрольдаар, олар-биле беседаларны үргүлчү чорудуп турар, оларга консультация берип дузалаар херек. Боттары өөренип турарларга өөредилге планында кирген темаларның талазы-биле лекциялар номчулгаларын ВЛКСМ райкомнары болгаш хооркому доктаамал организастаар.

Комсомол организациялары партия чырыдыышкынының четкизинде өөренип турар комсомолчуларның болгаш аныяктарның өөредилгезиниң байдалын боттарының шугумубиле контрольдаарын черле утуп болбас.

Политиктиг чырыдыышкынның хереэнге ВКП(б) райкомнарының, хооркомунуң библиотекалары, хоорайларның болгаш көдээ суурларның библиотекалары улуг рольду ойнап турарлар. Комсомол райкомнары олар-биле харылзаалыг болур, оларның ажылынга дузалажыр ужурлуг. Партия райкомнарының политиктиг библиотекаларынга комсомолдуң политиктиг чырыдыышкынынга хереглээр материалдарның булуңун организастаары чугула.

Областың комсомол чырыдыышкынының хереэнге «Тыванын аныяктары» солун улуг рольдуг болур ужурлуг. Ол болза, пропаганда материалдарын, айтыыглар харыыларын, пропаганда ажылының дуржулгазын калбаа-биле парлаар.

Областың партия организациязының удуртулгазы-биле Тыванын комсомол организациязы чаа өөредилге чылында комсомол чырыдыышкынының четкизинге улам улуг чедишкиннерлиг болур.

В. БЛИНОВ,
ВЛКСМ обкомунуң пропаганда болгаш агитация килдизиниң эргелекчизиниң оралакчызы.

Кыдат Улус Республиканың 3 чыл оюн холбаштыр Мао Цзе-дунга болган хүлээп алыышкын

ПЕКИН. Сентябрь 30-де эрги император ордузунга улустуң төп чазааның даргазы Мао Цзе-дун Кыдат Улус Республиканың үш чыл оюн холбаштыр бойырлыг улуг хүлээп алыышкын тургускан.

Хүлээп алыышкынга Улустуң Төп Чазак Чөвүлелиниң, Күрүнениң Административтиг Чөвүлелиниң кежигүннери, Кыдаттың компартиязының ТК-зының кежигүннери, министрлер, демократтыг партияларның болгаш хөй-ниити организацияларының удуртукчулары, Улустун-хосталга армиязының төлээлекчилери, үлетпүрүүн болгаш көдээ ажыл-агыйның мурнакчылары, а ол ышкаш Моолдуң Чазак төлээлериниң баштыңы Ю. Цеденбал байырлалга киржири-биле Пекинде келген. Даштыкы төлээлер, дипломаттыг корпус, Азия болгаш Оожум океан чурттарының тайбың талалакчыларының Конгрезиниң төлээлери база кыдат болгаш даштыкы парлалгаларның төлээлекчилери олурушканнар.

Дарга Мао Цзе-дуннуң чыылганнарга байыр чедирген допчу чугаазы диңмиттиг адыш-часкаашкынынга ужурашкан.

(СЭТА).

Моол Арат Республиканың Премьер-Министри Ю. Цеденбалга баштаткан Чазак төлээлери Пекинде барган

МАР-ның Премьер-Министри Ю. Цеденбалды Мао Цзе-дуннуң хүлээп алганы

ПЕКИН. (СЭТА). Синхуа агентилелиниң дамчыдып турары болза: Кыдат Улус Республиканың Улустун Төп Чазааның Даргазы Мао Цзе-дун сентябрь 28-те Моол Арат Республиканың Премьер-министри Ю. Цеденбалды хүлээп алган.

Премьер-Министрни үдээннер болза: Премьер-Министриң Оралакчызы болгаш Даштыкы Херектер Министри Лхамсурун, Чырыдыышкын Министри Ширендыб база Моол Арат Республиканың Кыдат Улус Республикада Онза болгаш Бүрүн эргелиг Элчини Жаргалсайган.

Хүлээп алыышкынга ол ышкаш киришкеннер болза: Улустуң Төп Чазак Чөвүлелиниң Чиңгине Секретари Линь Бо-цзюй, Премьер болгаш Даштыкы Херектер Министри Чжоу Энь-лай.

Моолдуң Чазак төлээлеринге алдар болдурган Чжоу Энь-лайга болган хүлээп алыышкын

ПЕКИН. (СЭТА). Синьхуа агентилелиниң дамчыдып турары болза: Күрүнениң Административтиг Чөвүлелиниң Премьери болгаш Даштыкы Херектер Министри Чжоу Энь-лай сентябрь 29-та Премьер-Министр Ю. Цеденбалга баштаткан Моолдуң Чазак төлээлеринге алдар болдурган хүлээп алыышкын тургускан.

Кыдат-совет найыралдың Бажыңы

ШАНХАЙ. «Наньфанжибао» солуннуң медээлеп турарын ёзугаар алырга, кыдат-совет найыралдың Бажыңының ажыдыышкыны Кантонга болган.

Ол Бажында кино, театр, делгелге болгаш 10 муң том ажыг номнуг библиотека, номчулга чери бар.

(СЭТА).

Герман-совет найыралдың айын белеткээриниң болгаш эртиреринiң талазы-биле комитетти тургусканы

БЕРЛИН. Берлинге герман-совет найыралдың Ниитилелиниң байырлыг хуралы болган. Герман Демократтыг Республиканың президентизи болгаш герман-совет найыралдың Ниитилелиниң хүндүлүг даргазы Вильгельм Пик, герман-совет найыралдың Ниитилелиниң даргазы Улуг Берлинниң оралакчы даргазы Фридрих Эберт, Герман Демократтыг Республиканың Улус палатазының даргазы Иоганнес Дикман, Герман Демократтыг Республиканың чазак кежигүннери, демократтыг партияларның болгаш массалыг организацияларның төлээлекчилери ол хуралга киришкеннер.

Совет контроль комиссиязының төлээлекчилери болгаш Герман Демократтыг Республиканың чазааның чанында дипломаттыг элчин черлериниң баштыңнары база ол хуралга киришкен.

Герман-совет найыралдың айын белеткээриниң болгаш эртиреринiң талазы-биле комитеттиң составын премьер-министр Отто Гротевольду баштадыр ол хуралга чаңгыс эп-сеткилдии-биле бадылаан. Герман-совет найыралдын айы Октябрьның социалистиг Улуг революциязының 35 чыл оюн таварыштыр ноябрь 7-де эгелээр.

Байырлыг хуралга Фридрих Эберт байыр чедирип чүве чугаалаан. Оон соонда президент Вильгельм Пик чүве чугаалаан. Герман-совет найыралдың ам болур деп турар айының улуг ужур-дузазын Пик бодунуң чугаазынга демдеглээн. Тайбыңга ынакшылдыг Совет Эвилелиниң улустары-биле немец улустун найыралын улам ыңай быжыглаарының чугулазын ол айыткан. «Чүгле Совет Эвилели-биле сырый, ёзулуг найыралдыг тургаш немец улус бодунуң национал чаңгыс эвин база катап ап, чөптүг тайбың керээзин чедип алыр болгаш бодунга национал хосталганы база хамаарышпас чорукту хандырып шыдаар» деп Пик чугаалаан.

(СЭТА).

Болгарияда стахановчу школалар

СОФИЯ. Болгарияның дыка хөй үлетпүр бүдүрүлгелеринде бүдүрүлгечи билиг бедидериниң школаларын тургускан. Пөс-таавы үлетпүрүүнүң төвү болур чүгле Габрово хоорайда безин шак ыңдыг 100 школалар бар. Ында болгар пөс-таавычылар совет стахановчу Александра Штырованың а ол ышкаш боттарының бүдүрүлгелериниң мурнакчылары Социалистиг Күш-ажылдың Маадырлары Лияина Димитрованың, Арша Тихомированың, Танка Петрованың болгаш өскелериниң-даа ажыл дуржулгаларын өөренип турарлар.

Казанлык хоорайда стахановчу школалар чедиишкинниг ажылдап турар. Энир чылын ол школаларны чүс-чүс кижилер доозуп үнгеннер. Бо чылын ол школаларны хоорайның бүгү үлетпүр ажылчыннарының 20 хуузу доозуп үнер.

(СЭТА).

Албанияда районнарның улус советтериниң соңгулдалары

ТИРАНА. Сентябрь 28-те бүгү республикада районнарның улус советтериниң соңгулдалары болуп эрткени-биле Албанияның чер-чер эргечагыргаларының соңгулдалары доозулган.

Эртенгиниң 10—12 шактарда дыка хөй суурларга, районнар төптеринге 90-дан 100 хуу чедир соңгукчулар бадылаашкынга киришкен.

(СЭТА).

Делегейде болуп турар чоруктарның допчулалы

ГЕРМАНИЯНЫҢ ЧАҢГЫС ААЙ ЧОРУУНУҢ ОРУУНЧЕ ЧАА БАЗЫМ

Бо чылдың сентябрьның 19 түн хүнү болза, герман улустуң бодунуң ада-чурттуң тайбың демократтыг эгеге катап тургузары дээш демиселиниң төөгүзүнге демдеглетинер. Ол хүн Герман Демократтыг Республиканың (ГДР-ниң) Улус палатазының төлээлери Боннга чеде берген болгаш бундестагтың бүгү депутаттарының адрезинге бижээн чагааны Барыын Германияның парламентизиниң (бундестагтың) президентизи Элерске тывыскан.

ГДР-ның улус палатазы Германияның чаңгыс аай чоруу дээш бодунуң төлептиг демиселин уламчылавышаан, Германияның чаңгыс аай чоруун тургузарынче угланган элээн каш хемчеглерни кады чорударын бундестагка чагаазында сүмелээн. Ол болза, улус палатазының төлээлериниң Боннга келирин болдурбас дээш улуг күжениишкиннерни баш удур чорудуп турган Германияның чаңгыс аай чоруунун дайзыннарының аразынга сүртенчиг чорукту болдурган. Американың эжелел эрге-чагыргазының болгаш немец империалистерниң дужаалын күүседип турар Боннуң «канцлери» Аденауэр болза, төлээлерни хүлээп алыр дугайында бодунуң берген аазаашкынын күш чок болдурарын бундестагтың президентизи Элерстен дорту-биле негээн. Бундестагда боттарының төлээлекчилерин киирип турар элээн каш партияларның реаксылыг удуртукчулары Аденауэрниң негелдезин деткээннер. Ынчалза-даа, ужуражылганың болурун күзээнин илереткен улус массаларның негелдези-биле Герман Демократтыг Республиканың төлээлекчилерин хүлээп алырынга Элерс албадаткан. Ол төлээлер сентябрьның 19-та Боннга чеде берген болгаш полицияның күжениишкиннери бар турза-даа, чурттакчы чон оларны изии-биле уткаан.

Чөөн Германияның төлээлекчилери герман айтырыгны тайбың аргабиле шиитпирлээриниң дугайында саналдарны бижээн улус палатазының чагаазын бундестагтың президентизинге дамчыдып бергеннер. Улус палатазының санал оналын бундестагка чугаалаарынга боттарының беленин болгаш оон-биле кады боттарының санал-оналын улус палатазынга чугаалаары-биле бундестагтың төлээлекчилерин чалап турарын төлээлер Элерске чугаалааннар.

Дөрт күрүнелериниң чөвүлел хуралынга Чөөн болгаш Барыын Германияның төлээлекчилериниң киржириниң дугайында болгаш бүгү Германияга хостуг сонгулдаларны чорударының байдалдарын хынап көөр талазы-биле улус палатазының болгаш бундестагтың төлээлекчилериниң тургустунар комиссияны тургузар дугайында бо ийи айтырыгларның талазы-биле чугаалажыышкыннарны чорударын төлээлерге дааскан турган. Бундестаг ийи неделя дургузунда дыштаныры-биле тарай берген чүве төлээде, ол айтырыгларны бундестагка чугаалажыры ам болдунмас дээрзин Элерс чугаалаан. Чагааны депутаттарга болгаш Барыын Германияның чазаанга дамчыдып бээрин Элерс аазаан. Мынчангаш, Аденауэрниң болгаш америк болгаш Барыын Европа империалистерниң герман өжээнзиректер-биле чаңгыс талалыг керээзиниң өске бүгү камгалакчыларының Германияның чарлыышкынын улам узадырынче угланган оралдажыышкыннары болгаш ол ужуражылганы үзеринче угланган оралдажыышкыннары буурап дүшкен.

Элерс-биле ужуражылганың соонда болган болуушкуннар болза, герман улустуң чаңгыс аай чоруунуң дайзыннарын улам-на дүүргеткен. Боннга төлээлериниң турганының кыска шактары Барыын Германияның чурттакчыларының янзы-бүрү кезектериниң төлээлекчилериниң ГДР-ниң улус палатазының чагаазында бижитинген саналдар-биле эп-сеткилиниң катыжып турарының күчүлүг көргүзүү болган. Чурттуң янзы-бүрү областарының ажылчыннарының болгаш тараачыннарының хөй санныг төлээлери, Барыын Германияның политиктиг, экономнуг болгаш культуралыг амыдыралының хөй-хөй төлээлери, оон иштинде бундестагтың элээн каш депутаттары Герман Демократтыг Республиканың төлээлери-биле ужурашкан ийикпе азы оларның-биле ужуражырынга күзелдиин илереткен. Германияның тайбың катыжыышкынын чедип алыры-биле бүгү-ле чүвени кылырынга боттарының беленин олар бүзүреткеннер. Барыын партияларның бундестагда чамдык депутаттары безин улус палатазының эгелекчи саналын боттарының чүүлзүнүп турарын илереткеннер. Чижээлээрге, төлээлериниң кежигүннери-биле чугаалажып тургаш, депутат Этцель болза, бүгү Германияның келир үедеги салым-чаяанынче ханы сагыш салып турар элээн каш депутаттар немецтериниң аразында харылзаа эргежок чугула дээр санал оналды барымдаалап турар дээрзин чугаалаан. Рейтер агентилелиниң медээлеп турарын ёзугаар алырга, Этцель болза, Боннуң чазак каолициязында кирип турар партияларның 15 депутаттарының мурнундан ол медеглелди кылган болуп турар.

Аденауэр болгаш оон дузалакчылары боттарының дүүрээшкинин чажырып шыдавастар. Христианчы демократтыг эвилелдиң барыын Берлин организациязының даргазы Тильманс болза, төлээлериниң келгени-биле холбаштыр «ындыг хөй шуугаазынның» тыптып келгининге таарзынмаанын илереткен. «Хостуг демократтыг партия» дээр партияның барыын Берлин организациязының удуртукчузу Швенникениң миннип чугаалааны болза, «Ол базымның (тодаргайлааргa, улус палатазының төлээлериниң бундестагтың президентизи-биле ужуражыышкыны — **Я. М.**) моральдыг уржуу амдаа үр үеде бодалга артар.»

Аденауэрге болгаш оон америк ээлерингe таарымча чок ол уржуктарны чиигедириниң оралдажыышкыннарын ам кылып турар. Ону Боннган төлээлерни дүрген чайладырының хемчеглерин ап чорударындан эгелээн. Оларның Боннга турарының хуусаазын, оода чадаарда сентябрьның 23-түн хүнүнүн дүшке чедир узадырындан безин ойталаан. Улус палатазының төлээлериниң Боннга чорудуп турган сорулгалары-биле эп-сеткил катыжыышкынын илереткен кижилерге удур кадыг-дошкун хемчеглерни ап эгелеп турар. Эң ылаңгыя Этцельди истеп сүрерин организастаан.

Ындыг болза-даа, ГДР-ниң улус палатазының төлээлериниң Боннга чораанының соонда чаа деткимчеге алган герман улустуң чаңгыс аай чорукче улуг түткүлүн кандыг-даа кадыг-дошкун хемчеглер-биле кошкадыр арга чок дээрзин байдалдың хөгжүлдези көргүзүп турар. Барыын Германияга улус палатазының төлээлериниң чораанының түннелин тодарадып чугаалавышаан, улус палатазының даргазы И. Дикманның чугаалааны болза: Герман Демократтыг Республиканың мурнунга империалистиг пропаганданың тургусканы демир көжегени Барыын Германияга бир-ле дугаар чаза-шавары болдунган. Улус палатазының төлээлериниң Боннга чораанының улуг ужур дузазы мында.

Герман Демократтыг Республиканың президентизи Вильгельм Пик улус палатазының төлээлериниң Боннга чораанын Германияның чаңгыс аай чоруун тургузарының оруунче кайгамчыктыг базым кылдыр үнелээн.

— Улус палатазының төлээлериниң Боннга чорааны болза, улуг чедиишкин болган. Ол чоруушкуннуң ачызында тайбыңның болгаш чаңгыс аай чоруктуң талалакчыларының шимчээшкини Барыын Германияда күштелген. Ам сорулга болза, ол эгелээшкинни, ниити Германияның чугаалажыышкыннарын чорударынче ол баштайгы базымны бүгү немец улустуң хөрээ болдурары болур.

АМЕРИК МОНОПОЛИСТЕР БОЛГАШ ИРАННЫҢ НЕФТИЗИ

«Ситис Сервис компания ойл» деп америк нефть компаниязының баштыңы Джонс Иранга бир ай туруп келгениниң соонда ол чурттан чоокта чаа үнүп чоруткан. Пензильванияның улуг нефть бүдүрүлгезиниң ол ээзи Иранга дүвүрээшкинниг ажыл-чорудулганы калбарткан. Ол болза, Абаданда нефть арыглаар заводту шинчилеп көрген болгаш хөй-хөй министерстволарга чоруп, Иранның чагырыкчы бөлүктериниң төлээлекчилери-биле чугаалажыышкынарны чоруткан. Оон-биле кады АҚШ-тың Иранда элчини Гендерсон-биле доктаамал харылзааны тудуп турган. Иранның нефтизинге Джонстуң улуг сонуургалы Иранның патриоттуг бөлүктеринге таарымча чок байдалды тургускан. Джонстуң удуртуп турар компаниязы өскениң нефть төптеринче бодунуң холун каш удаа суп турган. Чижээлээрге, ол компания 1948 чылда Мексиканың «Петралесс Мексиканос» деп нефть фирмазын нефть продукциязының 50 чедир хуузун рынок өртээнден элээн куду өртекке садарынга «бодунуң чөпшээрелин» бээринче албадаан. Ол-ла компания Мексиканың өске бир — «Пемекс» деп фирмазы-биле Мексиканың соңгу чөөн талазынга шинчилел ажылдарын чорудар дугайында «дугуржулганы» кылган.

Ассошиэйтед Пресс агентилелиниң Тегеран корреспондентизиниң медээзин ёзугаар алырга, Джонстун сонуургалы болза, Иранның нефть бүдүрүлгезинге Американың тускай эртемниглерин ажыглаар дугайында дугуржулганы кылыры турган. Иранның «Бактаре эмруз» деп солунунуң бижип турары болза, Джонс бодунуң Тегерандан үнүп чоруур хуусаазын «нефть дугайында айтырыгның талазы-биле англи-иран айтырыг тодаргайлатынгыже чедир» соңгаарладып турган болгаш бир эвес Англия аңаа Иран чазактың харыы саналдарын тывыскан соонда оларны хүлээвейн баар болза, ынчан оон нефть үлетпүрүүнүң ажылын катап чорударының херээнге «дуза көргүзери-биле» «Ситес Сервис компанияны» иран чалаар апаар.

Америк монополистерниң Иранның нефть үлетпүрүн эжелээр, аңаа бодунуң тергииделин тургузар дээн оралдажыышкыннарын оон-даа өске барымдаалар херечилеп турар. Чижээлээрге, Барыын Германияда америк эжелел эрге-чагырга нефть үлетпүрүүнүң тускай эртемниглерин чалап алыры-биле аңаа чеде берген Иранның төлээзи Хоссейн Макиге Американың нефть ниитилелдери-биле сырый харылзаалыг немец фирмаларның ажылдакчыларын яндзы-бүрү аргалар биле дөгеп турган.

Джонс Тегерандан үнүп чоруурунуң мурнуу чарыында «Кейхан» солуннуң корреспондентизинге удавайн база катап ээп-кээр деп бодап турарын чугаалаан болгаш «Ситис Сервис компания» деп компаниянын тускай эртемниглери оон дедир ээп кээриниң бетинде Иранга чедип келир дээрзинге идегелин илереткен. Ол ышкаш Джонс болза, (Рейтер агентилелиниң медээзин ёзугаар ап көөрге) англи-иранның мурнундагы нефть компаниязы-биле айтырыг шиитпирлетинмээнде безин «чамдык нефтини Америкаже чорудары болдунуп болур» деп айыткан. Ол медээ Лондонга эң-не девиденчиг байдалды көдүргген. «Ньюс Кроникл» солуннуң бижип турары болза, Джонстуң хөделиишкини «Англия-биле АҚШ-тың аразынга улуг дүрвүүшкүннү» хайныктырып үндүрүп болур. Ол солун оон ыңай мынчаар уламчылап бижип турар: Англия чазактың санап турарын ёзугаар алырга, АИНК-тың (англи-иранның нефть компаниязының) хамаарылгазында нефтини үш дугааргы талаже садып саарар чорукту моондактаар төлээде бүгү-ле боттанып болур юридиктиг хемчеглерни алыр апаар. Шынап-ла Англияның даштыкы херектер министерствозунуң тускай төлээлекчизи Джонстуң медеглелинге хамаарыштыр доктаатынган ёзу-чурумнарга чөрүштүр Ирандан нефть үндүр сөөртүр дээр кандыг-даа оралдажыышкыннарга Англия удурланыр апаар дээрзин шуут сагындырган.

Бодунуң девидеп турар партнерун биче оожургадырын оралдашпышаан, АҚШ-тың күрүне департаментизиниң төлээлекчизи болза, Джонс АҚШ-тың чазаан төлээлевейн, харын боду хуузунда хөделип турар дээрзин медээлээн. Ынчалза-даа, иран улуска хамаарышкан нефть курлавырлары дээш сөөлгү үеде англи-америктиң аразынга тыптып келген ол хире чидиг чөрүлдээлерни ол медеглел болгаш өскеда медеглелдер чайладып-даа азы кошкадып-даа шыдавас.

Я. МАЗОР.

Кореяда болуушкуннар

Кореяның Улустуң армиязының Кол командылалының дыңнадыы

ПХЕНЬЯН. Корей Улус-Демократтыг Республиканың Улустуң армиязының Кол командылалының сентябрь 29-та дамчыткан медээзинде чугаалап турары болза:

Эрткен хүннүң дургузунда Кореяның Улустуң армиязының катыжыышкыннары кыдат улустуң экитурачы кезектери-биле кады тус-тус черлеринге ужур-дузалыг тулчуушкуннарны чорудуп турар.

Дайзынның самолёттарын кедеп адар адыгжы-аңчыларның отряттары дайзынның ийи самолёдун аңдара аткан болгаш 8 самолётту үрей аткан.

ПХЕНЬЯН. Корей Улус-Демократтыг Республиканың Улустуң армиязының Кол командылалының сентябрь 30-де медээлээни болза:

Эрткен хүннүң дургузунда Кореяның Улустуң армиязының катыжыышкыннары кыдат улустуң экитурачы кезектери-биле кады хөделбишаан, фронтунуң тус-тус участокларынга ол черлеринге ужур-дузалыг тулчуушкуннарны чорудуп турар.

Сентябрь 30-де дайзынның самолёдун аңдара аткан болгаш дөрт самолётту үрей аткан.

(СЭТА).

—⊙—

Египетте байдалдар

ЛОНДОН. Рейтер агентилелиниң Каирде корреспондентизиниң медээзин ёзугаар алырга, чазактың негелдезинге чагыртырындан Вафд деп партияның ойталаанының соонда Каирниң горнизонунуң командылекчызы Египеттиң найсылалынга, «дүвүрээзиниң байдалын» сентябрь 27-де чарлаан. Радио бажыңын болгаш өске-даа чугула ужур-дузалыг бажыңнарны камгалап турар шериглер кан бөрттерлиг болгаш чыдалыг винтовкаларлыг чоруурун дужааган.

Вафд партияның хоочун удуртукчузу Мустафа Нахастың партияның удуртукчу кежигүннери-биле хурал эрттирип турганы Каирде хоорай паркының районунга полицияже быжыглал кылдыр куяк автомобильдерни болгаш куяк транспортёрларны сентябрь 27-де эртен эрте чоруткан.

(СЭТА).

—⊙—

Иран чазактың чорудуп турар хемчеглери

ТЕГЕРАН. «Дад» солуннуң медээлеп турарын ёзугаар алырга, Иранның премьер-министри болгаш национал камгалалдың министри Моссаддыктың айтыышкынын ёзугаар Тегеранда турар бүгү шериг кезектерин «дайынчы белеткелдиң» байдалынче киирген.

«Кейхан» солуннуң медээлерин ёзугаар алырга, Моссаддыктың үстүнде айыткан айтыышкынын можуларда болгаш кызыгаар районнарда бүгү шериг гарнизоннарынче ол ышкаш база чоруткан. Ол гарнизоннарның командирлеринге иран армияның кол штабы-биле үргүлчүүнүң радио харылзаазын тударын болгаш оларның зоналарында болуп турар болуушкуннарның дугайын аңаа илеткеп турарын дужааган.

Иранның бүгү нефть казар черлерин хоругдалдыг зоналар кылдыр чарлаар дугайында иран армияның кол штабының дужаалын «Кей-хан» солун парлаан. Иран хамаатызы-даа, даштыкы-даа кижилерниң ол районнарже кайы-хамаан чок чоруурун, тускай чөпшээрел чокка ол черлериниң иштинге ыңай бээр чоруурун хоругдаан.

(СЭТА).

Харыысалгалыг редактор
О. А. ТОЛГАР-ООЛ.

1952 чылдың дөрт дугаар кварталында
ОБЛАСТЫҢ „ШЫН" СОЛУНУНУҢ
чагылдазын хүлээп ап турар.
Чагылдының өртээ 15 рубль.
Чагылданы Тыва автономнуг областың бүгү почта салыырларында хүлээп ап турар.
„СОЮЗПЕЧАТЬ".

РЕДАКЦИЯНЫҢ АДРЕЗИ: Кызыл, Шетинкин кудумчузу, бажың 7. ТЕЛЕФОННАРЫ: Харыысалгалыг редакторнуң 3—62, харыысалгалыг редакторнуң оралакчызының, партийжи амыдырал, культура амыдырал болгаш уран-чүүл киллистериниң —3—88; харыысалгалыг секретарының 4—98; пропаганда болгаш агитация, көдээ ажыл-агый, үлетпүр болгаш транспорт, чагза киллистериниң —3—68, иштики информация, бухгалтерияның—3—65.

Б01768. Облкүүскомнуң типографиязы.